

Kancelaria Senatu RP

OT-401

Czerwiec 2004 r.

**Wybrane dane o pracy
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
(4.07.1989 r.-4.06.2004 r.)**

*WYDANIE SPECJALNE Z OKAZJI 15. ROCZNICY
ODRODZENIA SENATU RP*

Spis treści

Część I. Dane ogólne

1. Liczbowe zestawienie posiedzeń Senatu	5
2. Liczbowe zestawienie posiedzeń komisji senackich	6
3. Liczbowe zestawienie uchwał Senatu	8
4. Liczbowe zestawienie inicjatyw ustawodawczych Senatu	9
5. Liczbowe zestawienie ustaw, do których Senat wniósł poprawki	10
6. Współpraca międzynarodowa Senatu	11
7. Wykaz inicjatyw ustawodawczych Senatu	11
8. Wykaz ustaw odrzuconych przez Senat	14
9. Wykaz uchwał okolicznościowych i oświadczeń podjętych przez Senat	16
10. Konferencje i seminaria zorganizowane przez Senat	22

Część II. Przykłady legislacyjnej działalności Senatu RP

1. .. Poprawki	29
2. .. Ustawy odrzucone	36
3. .. Inicjatywy ustawodawcze	38

Część III. Senat, Polonia i Polacy za granicą

1. Najważniejsze inicjatywy Senatu na rzecz Polonii w okresie II Rzeczypospolitej	43
2. Najważniejsze inicjatywy Senatu na rzecz Polonii w okresie III Rzeczypospolitej	44

Część IV. Senat a polityka zagraniczna Rzeczypospolitej Polskiej

O niektórych dokonaniach Senatu RP w dziedzinie polityki zagranicznej	53
---	----

Informacje przygotowano w Biurze Informacji i Dokumentacji, Biurze Legislacyjnym,
Biurze Prawno-Organizacyjnym i Biurze Prezydialnym

Opracowanie redakcyjne:
Marzena Krysiak, Julita Rudzka

Kancelaria Senatu: <http://www.senat.gov.pl>
Biuro Informacji i Dokumentacji Kancelarii Senatu RP
Dyrektor – Andrzej Dziubecki, tel. 694 24 32, fax 694 24 28, e-mail: dziubeck@nw.senat.gov.pl
Wicedyrektor – Ewa Nawrocka, tel 694 25 20, e-mail: nawrocka@nw.senat.gov.pl
Dział Informacji i Ekspertyz – tel. 694 20 59, fax 694 20 49

Prezentowany materiał jest przeglądem prac Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1989–2004. W części pierwszej przedstawiono dane liczbowe dotyczące m.in. posiedzeń Senatu, posiedzeń komisji senackich, uchwał Senatu, ustaw, do których Senat wniósł poprawki. Zamieszczono także wykazy inicjatyw ustawodawczych Senatu, ustaw odrzuconych przez Senat, uchwał okolicznościowych i problemowych oraz konferencji i seminariów zorganizowanych przez Senat.

Przy porównywaniu danych warto zauważyć, że czas trwania kadencji Senatu był różny: I kadencja trwała od lipca 1989 r. do października 1991 r., II kadencja – od listopada 1991 r. do maja 1993 r., III kadencja od października 1993 r. do października 1997 r., IV kadencja – od października 1997 r. do października 2001 r. Dane dotyczące obecnej kadencji Senatu obejmują okres od 19 października 2001 r. do 4 czerwca 2004 r.

Szczegółowe dane odnoszące się do części pierwszej można znaleźć w wydawanej corocznie przez Kancelarię Senatu publikacji *Wybrane dane o pracy Senatu RP*.

W części drugiej materiału zamieszczono krótką charakterystykę niektórych zaproponowanych przez Senat i przyjętych przez Sejm poprawek do ustaw, inicjatyw ustawodawczych Senatu, a także ustaw, o których odrzucenie wnioskował Senat.

Część trzecia zawiera informacje dotyczące udziału Senatu w życiu Polonii oraz inicjatyw Senatu związanych z Polonią w okresie II i III Rzeczypospolitej.

W części czwartej przedstawiono najważniejsze dokonania Senatu w dziedzinie polityki zagranicznej.

CZEŚĆ I

Dane ogólne

1. Liczbowe zestawienie posiedzeń Senatu

Kadencja	Rok	Liczba posiedzeń	Liczba dni posiedzeń
I kadencja	1989	15	20
	1990	25	35
	1991	21	35
	Razem	61	90
II kadencja	1991	3	5
	1992	27	44
	1993	10	20
	Razem	40	69
III kadencja	1993	9	10
	1994	27	39
	1995	27	46
	1996	25	44
	1997	19	44
	Razem	107	183
IV kadencja	1997	5	7
	1998	22	46
	1999	21	41
	2000	24	53
	2001	18	43
	Razem	90	190
V kadencja	2001	6	9
	2002	25	47
	2003	21	44
	2004	11	25
	Razem	63	125
Ogółem		361	657

2. Liczbowe zestawienie posiedzeń komisji senackich

Nazwa komisji	Liczba posiedzeń				
	I kadencja	II kadencja	III kadencja	IV kadencja	V kadencja
1	2	3	4	5	6
Emigracji i Polaków za Granicą	–	–	–	–	67
Gospodarki Narodowej	94	93	255	261	–
Gospodarki i Finansów Publicznych	–	–	–	–	159
Inicjatyw i Prac Ustawodawczych	155	170	579	–	–
Konstytucyjna	90	24	–	–	–
Kultury i Środków Przekazu	–	–	–	84	62
Kultury, Środków Przekazu, Nauki i Edukacji Narodowej	55	28	–	–	–
Kultury, Środków Przekazu, Wychowania Fizycznego i Sportu	–	–	90	–	–
Nauki, Edukacji i Sportu	–	–	–	–	104
Nauki i Edukacji Narodowej	–	–	112	90	–
Obrony Narodowej	8	31	103	86	–
Obrony Narodowej i Bezpieczeństwa Publicznego	–	–	–	–	123
Ochrony Środowiska	47	29	136	112	106
Polityki Społecznej i Zdrowia	102	67	231	–	164
Praw Człowieka i Praworządności	81	66	282	201	–
Regulaminowa, Etyki i Spraw Senatorskich	–	–	–	–	54***
Regulaminowa i Spraw Senatorskich	47	49	100	76	–
Rodziny i Polityki Społecznej	–	–	–	182	–
Rolnictwa	55	61	152	–	–
Rolnictwa i Rozwoju Wsi	–	–	–	132	147
Samorządu Terytorialnego	71	–	–	–	–
Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej	–	46	266	156	143
Skarbu Państwa i Infrastruktury	–	–	–	–	107
Spraw Unii Europejskiej	–	–	–	–	2

1	2	3	4	5	6
Spraw Emigracji i Polaków za Granicą	13	18	93	69	–
Spraw Zagranicznych	39	26	106*	–	203****
Spraw Zagranicznych i Integracji Europejskiej	–	–	–	122**	–
Ustawodawcza	–	–	–	261	–
Ustawodawstwa Gospodarczego	8	–	–	–	–
Ustawodawstwa i Praworządności	–	–	–	–	195
Zdrowia, Kultury Fizycznej i Sportu	–	–	–	114	–
Nadzwyczajna ds. Górnictwa	6	1	–	–	–
Nadzwyczajna do Spraw Integracji Europejskiej	–	4	–	–	–
Nadzwyczajna do rozp. Ustawy o ratyfikacji Układu Europejskiego ustanawiającego stowarzyszenie między Wspólnotami Europejskimi i ich Państwami Członkowskimi a Rzeczpospolitą Polską	–	21	–	–	–
Nadzwyczajna do rozp. sprawozdania Państwowej Komisji Wyborczej z wyborów do Senatu	–	2	–	–	–
Nadzwyczajna do spraw inicjatywy ustawodawczej w sprawie zmiany przepisów o obywatelstwie polskim	–	–	3	–	–
Nadzwyczajna Legislacji Europejskiej	–	–	–	54	–
Podkomisja do Spraw Integracji Europejskiej	–	–	7	–	–
Podkomisja ds. Polityki Regionalnej	–	–	4	–	–
Podzespół Ochrony Środowiska	7	–	–	–	–
Podzespół ds. Rolnictwa	4	–	–	–	–
Ogółem	882	736	2526	2115	1749

* Od 20.05.1995 r. Komisja Spraw Zagranicznych i Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych.

** Do 18.12.1997 r. Komisja Spraw Zagranicznych i Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych.

*** Do 14.11.2001 r. Komisja Regulaminowa i Spraw Senatorskich.

**** Do 13.05.2004 r. Komisja Spraw Zagranicznych i Integracji Europejskiej.

3. Liczbowe zestawienie uchwał Senatu

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba uchwał w poszczególnych kadencjach					Razem
		I	II	III	IV	V	
1	Uchwały w sprawie ustaw uchwalonych przez Sejm	289	111	482	656	611	2149
2	Uchwały w sprawie wniesienia do Sejmu projektów ustaw	28*	9	19	27	16	99
3	Uchwały w sprawie organów Senatu	50	27	42	50	34	203
4	Uchwały w sprawie zmiany Regulaminu Senatu	4	3	6	3	4	20
5	Uchwały w sprawie wyborów i odwołania członków organów państwowych	6	6	11	12	4	39
6	Uchwały okolicznościowe i problemowe	74	7	17	12	16	126
7	Inne	13	2	23	6	4	48
Ogółem		464	165	600	766	689	2684

* W tym 1 uchwała w sprawie wycofania projektu ustawy.

4. Liczbowe zestawienie inicjatyw ustawodawczych Senatu

Kadencja	Projekty ustaw wniesione przez Senat	Projekty ustaw przyjęte przez Sejm	Projekty ustaw odrzucone przez Sejm	Projekty ustaw nierozpatrzone przez Sejm	Projekty ustaw, nad którymi trwają prace w Sejmie
I kadencja	27*	17	1	8	–
II kadencja	9	4	0	5	–
III kadencja	19	7	4	8	–
IV kadencja	27	14	3**	10***	–
V kadencja	16	9	0	0	7
Razem	98	51	8	31	7

* W tym 1 projekt wycofany przez Senat.

** W tym 1 ustawa przekazana Sejmowi przez Prezydenta RP do ponownego rozpatrzenia, której Sejm nie uchwalił ponownie wymaganą większością 3/5 głosów.

*** W tym 1 ustawa, do której Senat wniósł poprawki, a Sejm ich nie rozpatrzył.

5. Liczbowe zestawienie ustaw, do których Senat wniósł poprawki

Kadencja	Ustawy rozpatrzone przez Senat	Ustawy przyjęte bez poprawek	Ustawy, do których Senat zgłosił poprawki						Ustawy, do których Senat zgłosił wniosek o odrzucenie	
			ogółem	Sejm przyjął wszystkie poprawki	Sejm przyjął część poprawek	Sejm odrzucił wszystkie poprawki	Sejm nie rozpatrzył poprawek	pat legislacyjny	Sejm przyjął wniosek	Sejm odrzucił wniosek
I kadencja	261	172*	84	18	49	11	0	5	3	3
II kadencja	102	49**	47**	13	24	6	3	0	3	4
III kadencja	482***	264	207	37	157	13	15	0	4	7
IV kadencja	656	277	372	106	238	26	2	0	3	2
V kadencja	611	267	339	153	179	3	1	0	1	3
Razem	2112	1029	1049	327	647	59	21	5	14	19

* Senat wycofał poprawki do 1 ustawy.

** W przypadku 1 ustawy Sejm uznał, że Senat nie zgłosił poprawek w konstytucyjnym terminie.

*** W przypadku 2 ustaw Senat nie podjął uchwały w konstytucyjnym terminie.

Senat III kadencji zgłosił 3120 poprawek do ustaw. Sejm przyjął 2055 poprawek, 1038 odrzucił, a 27 nie rozpatrzył. Senat IV kadencji zgłosił 6612 poprawek do ustaw. Sejm przyjął 4795 poprawek, 1775 odrzucił, a 42 nie rozpatrzył. Senat V kadencji zgłosił 4883 poprawki do ustaw. Sejm przyjął 4083 poprawek, 778 odrzucił, 15 nie rozpatrzył, a 7 poprawek jeszcze nie rozpatrzył.

6. Współpraca międzynarodowa Senatu

Wyszczególnienie	Kadencja					Razem
	I	II	III	IV	V	
Przyjazdy delegacji oraz inne wizyty zagraniczne w Senacie	101	86	238	380	321	1126
Wyjazdy delegacji Senatu oraz indywidualne wyjazdy senatorów	233	141	498	568	536	1976

7. Wykaz inicjatyw ustawodawczych Senatu

I kadencja

1. Projekt ustawy o samorządzie terytorialnym
2. Projekt ustawy o zmianach w Konstytucji RP
3. Projekt ustawy o pracownikach samorządowych
4. Projekt ustawy o ordynacji wyborczej do organów gminy
5. Projekt ustawy o przywróceniu Święta Narodowego 3 Maja
6. Projekt ustawy o naprawieniu szkód wynikłych wskutek wypadków przy pracy i chorób zawodowych
7. Projekt ustawy o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych
8. Projekt ustawy o usprawnieniu realizacji zobowiązań pieniężnych
9. Projekt ustawy o zwrocie mienia przejętego na własność państwa na podstawie przepisów o uregulowaniu stanu prawnego mienia pozostającego pod zarządem państwowym
10. Projekt ustawy w sprawie ustanowienia Krzyża za Wojnę 1918–1921
11. Projekt ustawy o zwrocie aptek przejętych na własność państwa
12. Projekt ustawy o organizacjach pracodawców
13. Projekt ustawy o rozwiązywaniu sporów zbiorowych
14. Projekt ustawy o zmianie ustawy o działalności gospodarczej z udziałem podmiotów zagranicznych
15. Projekt ustawy o zmianie ustawy o rozwoju systemu oświaty i wychowania
16. Projekt ustawy o ochronie prawnej dziecka poczętego
17. Projekt ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego oraz z powodu naruszania praw człowieka
18. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo spółdzielcze
19. Projekt ustawy – Ordynacja wyborcza do Senatu RP
20. Projekt ustawy o zakładach opieki zdrowotnej
21. Projekt ustawy o referendum gminnym

22. Projekt ustawy o uchyleniu ustawy o Narodowej Radzie Kultury
23. Projekt ustawy o zmianie ustawy o społeczno-zawodowych organizacjach rolników oraz ustawy o rozwiązywaniu sporów zbiorowych
24. Projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych i ustawy o podatku rolnym
25. Projekt ustawy o instytutach naukowych
26. Projekt ustawy o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym
27. Projekt ustawy o przeciwdziałaniu ujemnym skutkom używania tytoniu

II kadencja

1. Projekt ustawy o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym
2. Projekt ustawy o regionalnych izbach obrachunkowych
3. Projekt ustawy o ściganiu zbrodni stalinowskich a także innych przestępstw przeciwko życiu, zdrowiu i wolności człowieka oraz wymiarowi sprawiedliwości nie ściganych z przyczyn politycznych w latach 1944–1989
4. Projekt ustawy o przeciwdziałaniu szkodliwości używania tytoniu
5. Projekt ustawy o warunkach wstępnych zajmowania niektórych stanowisk w Rzeczypospolitej Polskiej
6. Projekt ustawy zmieniającej ustawę o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego
7. Projekt ustawy o instytutach naukowych
8. Projekt ustawy o zmianie ustawy o zmianach w organizacji i działalności spółdzielczości
9. Projekt ustawy o samorządzie gospodarczym

III kadencja

1. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Ordynacja wyborcza do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
2. Projekt ustawy o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego
3. Projekt ustawy o Zakładzie Narodowym imienia Ossolińskich
4. Projekt ustawy o zmianie ustawy o zatrudnieniu i bezrobociu
5. Projekt ustawy o zmianie ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych
6. Projekt ustawy konstytucyjnej zmieniającej ustawę konstytucyjną o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym
7. Projekt ustawy o zmianie ustawy o działalności gospodarczej
8. Projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku rolnym
9. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw
10. Projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska
11. Projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych
12. Projekt ustawy o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego

13. Projekt ustawy o zmianie ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
14. Projekt ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego
15. Projekt ustawy o Narodowym Funduszu Pomocy Kobiecie Ciężarnej
16. Projekt ustawy o zmianie ustawy o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców
17. Projekt ustawy o Rzeczniku Praw Dziecka
18. Projekt ustawy o zmianie ustawy o działalności ubezpieczeniowej
19. Projekt ustawy o świadczeniu pieniężnym przysługującym dzieciom-ofiarom wojny 1939–1945

IV kadencja

1. Projekt ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego oraz o zmianie ustawy zmieniającej ustawę o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego
2. Projekt ustawy o zmianie ustawy o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944–1990 osób pełniących funkcje publiczne oraz o zmianie niektórych innych ustaw
3. Projekt ustawy o świadczeniu pieniężnym dla małoletnich ofiar wojny 1939–1945,
4. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks pracy
5. Projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej
6. Projekt ustawy o zmianie ustawy o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym oraz ustawy o publicznej służbie krwi
7. Projekt ustawy o zmianie ustawy o kulturze fizycznej
8. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny
9. Projekt ustawy o obywatelstwie polskim
10. Projekt ustawy o Karcie Polaka i trybie stwierdzenia przynależności do Narodu Polskiego osób narodowości polskiej lub polskiego pochodzenia
11. Projekt ustawy o repatriacji
12. Projekt ustawy o mieniu Funduszu Wczasów Pracowniczych
13. Projekt ustawy o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych, ustawy o samorządzie gminnym, ustawy o pracownikach samorządowych, ustawy o zakładach opieki zdrowotnej, ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, ustawy o gospodarce komunalnej, ustawy o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym, ustawy o samorządzie województwa i ustawy o samorządzie powiatowym
14. Projekt ustawy o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego
15. Projekt ustawy o Funduszu Obrony Niepodległości
16. Projekt ustawy o zmianie ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
17. Projekt ustawy o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji
18. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Ordynacja wyborcza do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
19. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw, ustawy o samorządzie gminnym oraz innych ustaw

20. Projekt ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz innych ustaw
21. Projekt ustawy o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji
22. Projekt ustawy o zmianie ustawy o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym oraz niektórych innych ustaw
23. Projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym
24. Projekt ustawy o utworzeniu Krajowej Rady do Spraw Bioetyki
25. Projekt ustawy o zmianie ustawy o kulturze fizycznej
26. Projekt ustawy o zmianie ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu
27. Projekt ustawy o ustanowieniu 2 maja Dniem Polonii i Polaków za Granicą

V kadencja

1. Projekt ustawy o ustanowieniu 2 maja Dniem Polaków i Polonii za Granicą
2. Projekt ustawy o zmianie ustawy o regionalnych izbach obrachunkowych
3. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska i ustawy – Prawo wodne
4. Projekt ustawy o zmianie ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków oraz ustawy – Prawo wodne
5. Projekt ustawy o zmianie ustawy o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944–1990 osób pełniących funkcje publiczne
6. Projekt ustawy o ustanowieniu 22 lutego Dniem Ofiar Przestępstw
7. Projekt ustawy o zmianie ustawy o gospodarce nieruchomościami i ustawy o zmianie ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych ustaw
8. Projekt ustawy o równym statusie kobiet i mężczyzn
9. Projekt ustawy o świadczeniu pieniężnym dla małoletnich ofiar wojny 1939–1945
10. Projekt ustawy o zmianie ustawy o zamówieniach publicznych
11. Projekt ustawy o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego
12. Projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw dotyczących nabywania własności nieruchomości
13. Projekt ustawy o zmianie ustawy o biokomponentach stosowanych w paliwach ciekłych i biopaliwach ciekłych
14. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Ordynacja podatkowa
15. Projekt ustawy o zmianie ustawy o współpracy Rady Ministrów z Sejmem i Senatem w sprawach związanych z członkostwem Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej
16. Projekt ustawy o Krajowej Radzie do Spraw Bioetyki

8. Wykaz ustaw odrzuconych przez Senat

I kadencja

1. Ustawa o ochronie mienia ogólnonarodowego w procesie przekształceń form własności
2. Ustawa o zmianie ustawy karnej skarbowej
3. Ustawa o zmianie ustawy o podatku wyrównawczym

4. Ustawa o przekazaniu elektroenergetycznych sieci przesyłowych
5. Ustawa o działalności gospodarczej gmin
6. Ustawa o radiofonii i telewizji

II kadencja

1. Ustawa o zmianie ustawy o oprocentowaniu kapitału w jednoosobowych spółkach Skarbu Państwa
2. Ustawa o zmianie ustawy o uporządkowaniu stosunków kredytowych
3. Ustawa o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych
4. Ustawa o zmianie Konstytucji RP
5. Ustawa o zmianie ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych
6. Ustawa o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych
7. Ustawa o zmianie ustawy – Prawo celne

III kadencja

1. Ustawa o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych
2. Ustawa o ochronie tajemnicy państwowej i służbowej
3. Ustawa zmieniająca ustawę o zmianie niektórych warunków przygotowania inwestycji budownictwa mieszkaniowego w latach 1991–1995 oraz o zmianie niektórych ustaw
4. Ustawa o zmianie ustawy o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców
5. Ustawa o zmianie ustawy o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży oraz o zmianie niektórych innych ustaw
6. Ustawa o zawodzie lekarza
7. Ustawa o zmianie ustawy o gwarantowanych przez Skarb Państwa ubezpieczeniach kontraktów eksportowych
8. Ustawa o zmianie ustaw Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego
9. Ustawa o zmianie ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych
10. Ustawa o zmianie ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania oraz o zmianie niektórych ustaw
11. Ustawa o zmianie ustawy o systemie oświaty

IV kadencja

1. Ustawa o zmianie ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych
2. Ustawa o zmianie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
3. Ustawa o zmianie ustawy o ustanowieniu Warszawskiego Krzyża Powstańczego

V kadencja

1. Ustawa o ochronie zwierząt
2. Ustawa o gwarancji zapłaty za roboty budowlane

3. Ustawa o uzdrowiskach, obszarach ochrony środowiskowej, lecznictwie uzdrowiskowym i gminach uzdrowiskowych oraz o zmianie niektórych Ustawodawstwa i Praworządności Ustawa o klasyfikacji drewna surowego nieobrobionego
4. Ustawa o zmianie ustawy o systemie oświaty

9. Wykaz uchwał okolicznościowych i oświadczeń podjętych przez Senat

I kadencja

1. Uchwała Senatu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 29 lipca 1989 r. w sprawie samorządu terytorialnego
2. Uchwała Senatu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 1 sierpnia 1989 r. w sprawie ochrony zdrowia
3. Uchwała Senatu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 1 sierpnia 1989 r. w sprawie rolnictwa i gospodarki żywnościowej
4. Uchwała Senatu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 1 sierpnia 1989 r. w sprawie decyzji Rządu o cenach żywności
5. Oświadczenie Senatu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 11 sierpnia 1989 r. w dwudziestą pierwszą rocznicę interwencji wojsk Układu Warszawskiego w Czechosłowackiej Republice Socjalistycznej
6. Oświadczenie Prezydium Senatu z dnia 21 sierpnia 1989 r. w sprawie profanacji grobów żołnierzy radzieckich
7. Oświadczenie Senatu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 30 sierpnia 1989 r. w sprawie uczczenia pamięci żołnierzy i pracowników Polskiego Państwa Podziemnego 1939–1945 i zadośćuczynienia dla nich za prześladowania, którym byli poddani w okresie powojennym
8. Oświadczenie Senatu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 30 sierpnia 1989 r. w pięćdziesiątą rocznicę wybuchu II wojny światowej
9. Uchwała Senatu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 1 grudnia 1989 r. w sprawie uregulowania uprawnień byłych żołnierzy formacji niepodległościowych oraz ofiar terroru hitlerowskiego i stalinowskiego
10. Uchwała Senatu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 8 grudnia 1989 r. o stanowisku Senatu w sprawie stanu i kierunku zmian systemu edukacji narodowej
11. Uchwała Senatu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 30 grudnia 1989 r. – Apel do Polonii świata
12. Uchwała Senatu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 30 grudnia 1989 r. w sprawie spółek prawa handlowego z udziałem przedsiębiorstw państwowych, spółdzielni i ich związków, instytucji i urzędów bądź osób zajmujących kierownicze stanowiska w tych jednostkach
13. Uchwała Senatu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z dnia 30 grudnia 1989 r. w sprawie tzw. małej prywatyzacji
14. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 12 stycznia 1990 r. w sprawie założeń polityki rolnej na 1990 r.
15. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 26 stycznia 1990 r. o stanowisku Senatu w sprawie wykonania przepisów ustawy o zmianach w organizacji i działalności spółdzielczości

16. Oświadczenie Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 marca 1990 r. (z okazji rocznicy wydarzeń Marca '68)
17. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 marca 1990 r. w sprawie dalszych prac nad systemem ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych i ich rodzin
18. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 16 marca 1990 r. w sprawie Litwy
19. Oświadczenie Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 marca 1990 r. w sprawie upamiętnienia protestów społecznych
20. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 marca 1990 r. w sprawie wykonania ustawy o likwidacji Robotniczej Spółdzielni Wydawniczej „Prasa-Książka-Ruch”
21. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 26 kwietnia 1990 r. w sprawie kierunków dalszych prac legislacyjnych nad ustawą – Prawo prasowe
22. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 27 kwietnia 1990 r. w sprawie zagospodarowania budynków po byłej PZPR
23. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 27 kwietnia 1990 r. w sprawie dalszych prac dotyczących reformy organów ochrony porządku publicznego
24. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 27 kwietnia 1990 r. w sprawie Katynia
25. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 27 kwietnia 1990 r. w sprawie poparcia inicjatywy Społecznego Komitetu Realizacji Filmu Fabularnego o Tragedii w Kopalni „Wujek” w Katowicach
26. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 czerwca 1990 r. w sprawie działań zmierzających do zabezpieczenia interesów Państwa w zakresie dotyczącym państwowego majątku Kombinatu Rolno-Przemysłowego „Igloopol” przekazanego Zjednoczonym Zakładom Rolnym, Przemysłowym i Handlowym „Igloopol”, spółka akcyjna w Dębicy
27. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 6 lipca 1990 r. w sprawie wyprzedaży niektórych obiektów mienia państwowego
28. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 6 lipca 1990 r. w sprawie zajęć w Albanii
29. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 6 lipca 1990 r. w sprawie prywatyzacji gospodarki narodowej
30. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 27 lipca 1990 r. – Do Narodu Ukraińskiego z okazji proklamowania suwerenności państwowej Ukrainy
31. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 27 lipca 1990 r. w sprawie funkcjonowania ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
32. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 3 sierpnia 1990 r. – Do Narodu Białoruskiego z okazji proklamowania suwerenności państwowej Białorusi
33. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 3 sierpnia 1990 r. w sprawie akcji „Wisła”
34. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 7 września 1990 r. w sprawie rolnictwa
35. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 7 września 1990 r. w sprawie polityki wschodniej Rzeczypospolitej Polskiej
36. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 28 września 1990 r. w sprawie ordynacji wyborczej do Senatu
37. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 29 września 1990 r. w sprawie troski o poczęte dzieci i przeciwdziałania sztucznym poronieniom

38. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 29 września 1990 r. (*z okazji zjednoczenia Niemiec*)
39. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 23 listopada 1990 r. w sprawie wprowadzenia kategorii dotowanego paliwa rolniczego
40. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 23 listopada 1990 r. w sprawie sytuacji w górnictwie
41. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 grudnia 1990 r. (uchwała związana z ustawą o kombatantach i osobach represjonowanych)
42. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 28 grudnia 1990 r. w sprawie sytuacji prawnej przedsiębiorstw państwowych
43. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 28 grudnia 1990 r. w sprawie górnictwa
44. Oświadczenie Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 11 stycznia 1991 r. w sprawie sytuacji na Litwie
45. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 lutego 1991 r. w sprawie agresji Iraku wobec ludności państwa Izrael
46. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 28 lutego 1991 r. w sprawie zagrożeń przemian gospodarczych i ustrojowych
47. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 15 marca 1991 r. w sprawie udziału parlamentarzystów polskich w Zgromadzeniu Północnoatlantyckim w charakterze delegacji stowarzyszonej
48. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 5 kwietnia 1991 r. (*uchwała w sprawie reformy systemu ochrony zdrowia*)
49. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 5 kwietnia 1991 r. (*uchwała w obronie narodu kurdyjskiego*)
50. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 5 kwietnia 1991 r. w sprawie samorządu terytorialnego
51. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 19 kwietnia 1991 r. (*uchwała dotycząca prawa rolników indywidualnych do swobodnego wykonywania praw związkowych*)
52. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 maja 1991 r. w sprawie ochrony środowiska
53. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 7 czerwca 1991 r. (*uchwała zapowiadająca podjęcie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej reformy prawa o związkach zawodowych i organizacjach rolniczych*)
54. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 6 lipca 1991 r. (*uchwała dotycząca konsekwencji znowelizowania ustawy – Prawo celne*)
55. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 19 lipca 1991 r. (*uchwała w sprawie polityki rodzinnej rządu*)
56. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 19 lipca 1991 r. (*uchwała dotycząca lustracji osób kandydujących do Sejmu i Senatu*)
57. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 sierpnia 1991 r. w sprawie górnictwa węgla kamiennego
58. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 sierpnia 1991 r. w sprawie polityki rolnej w 1992 r.
59. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 sierpnia 1991 r. w sprawie aktualnej sytuacji w rolnictwie ze szczególnym uwzględnieniem organizacji i finansowania przeprowadzania skupu płodów rolnych ze zbiorów w 1991 r.

60. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 sierpnia 1991 r. (*uchwała związana z sytuacją kryzysową budżetu państwa*)
61. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 sierpnia 1991 r. (*uchwała wyrażająca zaufanie Senatu dla rządu w związku z kryzysem budżetowym*)
62. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 sierpnia 1991 r. w sprawie wydarzeń moskiewskich w dniach 19–22 sierpnia 1991 r.
63. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 sierpnia 1991 r. w sprawie ogłoszenia niepodległości Ukrainy
64. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 sierpnia 1991 r. w sprawie niepodległości Estonii, Litwy i Łotwy
65. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 sierpnia 1991 r. w sprawie ogłoszenia niepodległości Białorusi
66. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 3 października 1991 r. w sprawie uznania dzieła Fryderyka Chopina za dziedzictwo Narodu
67. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 10 października 1991 r. w sprawie polityki Państwa w dziedzinie ubezpieczeń emerytalno-rentowych
68. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 października 1991 r. w sprawie uregulowania praw majątkowych kościołów zrzeszonych w Polskiej Radzie Ekumenicznej
69. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 października 1991 r. w sprawie zasiłków rodzinnych
70. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 23 października 1991 r. w sprawie Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy, podpisanego w Bonn dnia 17 czerwca 1991 r., oraz Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o potwierdzeniu istniejącej między nimi granicy, podpisanego w Warszawie dnia 14 listopada 1990 r.
71. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 23 października 1991 r. w sprawie ratyfikacji Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o potwierdzeniu istniejącej między nimi granicy, podpisanego w Warszawie dnia 14 listopada 1990 r.
72. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 października 1991 r. w sprawie projektu Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej
73. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 października 1991 r. w sprawie działalności ustawodawczej Parlamentu w latach 1989–1991

II kadencja

1. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 19 grudnia 1991 r. w sprawie przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Rady Europy
2. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 19 grudnia 1991 r. w stulecie urodzin Edwarda Raczyńskiego
3. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 czerwca 1992 r. w sprawie procesu ujawniania byłych współpracowników SB i UB
4. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 26 czerwca 1992 r. w sprawie polskiej polityki europejskiej

5. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 12 września 1992 r. w sprawie łagodzenia skutków suszy w 1992 r.
6. Oświadczenie Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 13 listopada 1992 r. o zbrodni katyńskiej
7. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 marca 1993 r. w sprawie przyspieszenia budowy autostrad w Polsce

III kadencja

1. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 28 kwietnia 1994 r. w sprawie aktualnej sytuacji w kraju
2. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 7 października 1994 r. w sprawie sytuacji finansowej oświaty
3. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 4 listopada 1994 r. w sprawie polityki ekologicznej państwa
4. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 grudnia 1994 r. w sprawie uczczenia pamięci generała Stanisława Maczka
5. Stanowisko Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 lutego 1995 r. w sprawie aktualnej sytuacji w kraju
6. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 27 kwietnia 1995 r. w sprawie ochrony środowiska przyrodniczego w związku z Europejskim Rokiem Ochrony Przyrody
7. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 12 maja 1995 r. w sprawie uczczenia pamięci generała Jerzego Aleksandra Zawiszy
8. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 26 maja 1995 r. w sprawie piątej rocznicy odrodzenia samorządu terytorialnego
9. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 9 czerwca 1995 r. w sprawie stworzenia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych systemu dożywiania dzieci
10. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 5 marca 1997 r. w sprawie więzi Polaków i Polonii z Macierzą
11. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 23 maja 1997 r. w sprawie polskiej polityki handlu zagranicznego
12. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 5 czerwca 1997 r. w sprawie obrońców Poczty Polskiej w Wolnym Mieście Gdańsku, rozstrzelanych w dniu 5 października 1939 r. w Gdańsku,
13. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 5 czerwca 1997 r. w sprawie stanu zdrowia Narodu Polskiego
14. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 20 czerwca 1997 r. w sprawie jubileuszu dwóchsetnej rocznicy Mazurka Dąbrowskiego
15. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 20 czerwca 1997 r. w sprawie pomocy materialnej dla uczącej się młodzieży
16. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 20 sierpnia 1997 r. w sprawie edukacji kulturalnej, dziedzictwa kulturowego w regionie oraz promocji i rozwoju uzdolnień młodego pokolenia Polaków

IV kadencja

1. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 10 grudnia 1997 r. w sprawie obchodów 50. rocznicy uchwalenia Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka
2. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 grudnia 1997 r. w sprawie utworzenia Polskiej Grupy Unii Międzyparlamentarnej
3. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 16 kwietnia 1998 r. o ciągłości prawnej między II a III Rzeczpospolitą Polską
4. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 16 kwietnia 1998 r. w sprawie zadań stojących przed Polską w związku z rozpoczynającymi się negocjacjami o członkostwo w Unii Europejskiej
5. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 czerwca 1998 r. w sprawie budowy Świątyni Opatrzności Bożej w Warszawie
6. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 lutego 1999 r. w sprawie ratyfikacji przez Polskę Traktatu Północnoatlantyckiego
7. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 grudnia 1999 r. w sprawie sytuacji w Czeczenii
8. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 12 kwietnia 2000 r. w 60. rocznicę Zbrodni Katyńskiej
9. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 26 kwietnia 2000 r. z okazji tysiąclecia Zjazdu Gnieźnieńskiego
10. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 9 sierpnia 2000 r. z okazji 20-tej rocznicy powstania „Solidarności”
11. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 11 stycznia 2001 r. w sprawie oceny nowego zasadniczego podziału terytorialnego państwa
12. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 10 maja 2001 r. w 80. rocznicę wybuchu zwycięskiego Trzeciego Powstania Śląskiego

V kadencja

1. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 29 listopada 2001 r. w sprawie utworzenia Polskiej Grupy Unii Międzyparlamentarnej
2. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 stycznia 2002 r. w 20. Rocznicę wprowadzenia stanu wojennego
3. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 kwietnia 2002 r. w sprawie polityki Państwa Polskiego wobec Polonii i Polaków za granicą
4. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 maja 2002 r. w sprawie podatku od towarów i usług w budownictwie
5. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 7 czerwca 2002 r. w związku z 80-tą rocznicą powrotu Górnego Śląska do Polski
6. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 21 czerwca 2002 r. w sprawie utworzenia Polonijnej Rady Konsultacyjnej
7. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 3 lipca 2002 r. w dwusetną rocznicę urodzin Ignacego Domeyki
8. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 4 października w 20. rocznicę tragicznych wydarzeń w Lubinie

9. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 listopada w sprawie ustanowienia Narodowego Programu Zwalczania Chorób Nowotworowych
10. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 28 listopada 2002 r. w osiemdziesiątą rocznicę restytucji Senatu Rzeczypospolitej
11. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie zwiększania sprawności administracji publicznej
12. Uchwała w Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 16 stycznia 2003 r. sprawie niezbędnych działań mających na celu przygotowanie Polski do globalnego społeczeństwa informacyjnego
13. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 19 lutego 2003 r. w sprawie uczczenia wybitnych osiągnięć Ignacego Łukasiewicza, pioniera światowego przemysłu naftowego i gazowniczego
14. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 20 marca 2003 r. w sprawie powołania Zgromadzenia Parlamentarnego Rzeczypospolitej Polskiej i Ukrainy
15. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 sierpnia 2003 r. w sprawie uczczenia pamięci wielkiego Polaka Mikołaja Kopernika, jednego z największych uczonych w historii świata
16. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 19 września 2003 r. w sprawie projektu Traktatu ustanawiającego Konstytucję dla Europy
17. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 23 października 2003 r. w dwudziestą piątą rocznicę rozpoczęcia pontyfikatu Jego Świątobliwości Jana Pawła II
18. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 3 czerwca 2004 r. w sprawie polityki karnej w Polsce

10. Konferencje i seminaria zorganizowane przez Senat

Z inicjatywy marszałków Senatu RP, komisji lub senatorów w ciągu 15 lat były organizowane liczne seminaria i konferencje. Zakres tematyczny tych spotkań choć był dość szeroki, to przede wszystkim dominowały w nich zagadnienia dotyczące reform przeprowadzanych w kraju oraz istotnych problemów gospodarczych i społecznych. Konferencje i seminaria organizowano także w związku z toczącymi się w Sejmie pracami nad projektami ustaw.

W seminariach i konferencjach uczestniczyli parlamentarzyści, przedstawiciele rządu, organizacji rządowych i pozarządowych, związków zawodowych, instytutów naukowych, stowarzyszeń, goście zagraniczni, a także dziennikarze. Z niektórych konferencji sporządzono stenogramy.

Wykaz konferencji i seminariów zorganizowanych i współorganizowanych przez Kancelarię Senatu RP

- 30.05.–2.06.1990 r. – konferencja „The Transition to Democracy in Contemporary Europe” (*Powrót do demokracji we współczesnej Europie*)
- 23–24.06.1990 r. – konferencja „Radykalne zmiany ekonomiczne jako wyzwanie dla przedsiębiorstw i przedstawicielstw pracowniczych”
- 22.04.1992 r. – seminarium „Reprywatyzacja ziemi”
- 29–30.09.1992 r. – seminarium „Samorząd terytorialny w Polsce”

- 27–28.10.1992 r. – seminarium „Reforma ubezpieczeń społecznych w Polsce”
- 2.12.1992 r. – seminarium „Aktywizacja środowisk młodzieżowych”
- 22–23.02.1993 r. – konferencja „Instytucja prezydenta we współczesnym świecie”
- 11–13.10.1993 r. – „Konferencja ECPRD-Working Party on Information and Communications Technology” (*sesja robocza poświęcona technologiom informacyjnym i komunikacyjnym*)
- 26–27.04.1994 r. – seminarium „Zagadnienia dwuizbowości w europejskich systemach parlamentarnych”
- 20–22.06.1994 r. – konferencja „Information Technology in Parliaments” (*Technologie informacyjne w parlamencie*)
- 29.06.1994 r. – seminarium „Konkordat między Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską”
- 5.09.1994 r. – seminarium „Prawa pacjenta w ustawie psychiatrycznej”
- 12.10.1994 r. – seminarium „Spłaty kredytów mieszkaniowych”
- 19.10.1994 r. – seminarium „Reforma administracji publicznej”
- 23–24.10.1994 r. – konferencja regionalna sekretarzy generalnych parlamentów Europy Środkowej i Wschodniej
- 19–20.11.1994 r. – konferencja „Kobiety w rodzinie i w życiu publicznym”
- 29.11.1994 r. – seminarium „Senat – izba samorządowa”
- 23.01.1995 r. – seminarium „Transplantacja – problemy etyczno-prawne”
- 14.03.1995 r. – seminarium „Wolny rynek mediów a wychowanie”
- 26.04.1995 r. – inauguracja Europejskiego Roku Ochrony Przyrody
- 5–6.06.1995 r. – konferencja międzynarodowa „Polska w Europie XXI wieku: wymiar regionalny i transgraniczny”
- 12.06.1995 r. – seminarium „Budowa społeczeństwa obywatelskiego – rola organizacji pozarządowych w Polsce”
- 26.06.1995 r. – seminarium „Raport o rozwoju społecznym – Polska 1995”
- 27.06.1995 r. – konferencja „Kobieta w konstytucji”
- 30.06.1995 r. – seminarium „Człowiek niepełnosprawny w polskim systemie prawnym”
- 24.10.1995 r. – seminarium „Europejskie prawo konsumenckie”
- 7.11.1995 r. – seminarium „Sens, istota i granice lobbyingu”
- 8–9.01.1996 r. – konferencja „Polska grupa etniczna w Niemczech”
- 10.04.1996 r. – seminarium „Rola i zadania doradztwa rolniczego w procesach modernizacji i integracji rolnictwa polskiego z Unią Europejską”
- 20.04.1996 r. – konferencja „Podmiotowość dziecka w prawie polskim. Fikcja czy rzeczywistość?”
- 27–28.05.1996 r. – konferencja międzynarodowa „Ziemia domem człowieka. Globalne i uniwersalne problemy ekologii a teoria i praktyka ochrony środowiska”
- 11.06.1996 r. – konferencja „Sytuacja dziecka i oświaty na wsi w aspekcie przejęcia szkół przez gminy”
- 18.06.1996 r. – konferencja „Karać czy nie karać za posiadanie narkotyków”
- 4.09.1996 r. – II Światowy Zjazd Polaków Ewangelików
- 24.09.1996 r. – seminarium „Raport o rozwoju społecznym – Polska 1996 r. HABITAT a rozwój społeczny”

- 15.10.1996 r. – konferencja „Rozwój spółdzielczości wiejskiej i grup producenckich w warunkach gospodarki rynkowej”
- 21.10.1996 r. – konferencja „Ubezpieczenia społeczne i zdrowotne. Podstawowe problemy i wyzwania”
- 26.11.1996 r. – seminarium „Nowe prawo energetyczne. Zagrożenia i szanse”
- 21.01.1997 r. – konferencja „Udział organizacji społecznych i gospodarczych w procesie legislacyjnym”
- 8.03.1997 r. – konferencja „Kobiety w Polsce demokratycznej. Szanse i bariery”
- 11–12.04.1997 r. – seminarium „Dwustopniowy podział terytorialny kraju w aspekcie przestrzenno-społecznym”
- 21.04.1997 r. – konferencja „Powstrzymać regres człowieczeństwa”
- 3.03.1998 r. – konferencja „Przywrócenie ciągłości prawnej między III Rzeczpospolitą Polską i II Rzeczpospolitą Polską – implikacje i konsekwencje”
- 8.03.1998 r. – seminarium „Reforma administracji publicznej w Polsce”
- 21.04.1998 r. – konferencja „Sytuacja kultury polskiej w okresie transformacji ustrojowej – lata 1989–1997”
- 5.05.1998 r. – konferencja „Rozwiązania prawne problemu pornografii w nowym Kodeksie karnym a ochrona rodziny i społeczeństwa przed jej wpływem”
- 9.06.1998 r. – konferencja „Reprywatyzacja w systemie prawa”
- 14–16.10.1998 r. – „III międzynarodowa konferencja praw człowieka”
- 23.02.1999 r. – konferencja „Rola prywatyzacji bezpośredniej w procesie transformacji własnościowej polskiej gospodarki”
- 23.03.1999 r. – konferencja „Rynki hurtowe, grupy producenckie – idea i praktyka”
- 25.03.1999 r. – konferencja „O nową kulturę życia. Obrona życia w Polsce – bilans dokonań u progu trzeciego tysiąclecia”
- 25.05.1999 r. – konferencja „Polska kultura emigracyjna i dziedzictwo narodowe za granicą”
- 25.05.1999 r. – seminarium „Polityka transportowa kraju”
- 21.06.1999 r. – seminarium „Rynek pracy w okresie reformy państwa”
- 28.06.1999 r. – konferencja „Pokolenie młodych Polaków u progu Trzeciego Tysiąclecia”
- 15.09.1999 r. – konferencja „O likwidację skutków zmowy Hitler – Stalin”
- 23.11.1999 r. – konferencja „Regionalny transport kolejowy; szanse i zagrożenia”
- 22.02.2000 r. – konferencja „Polityka rolna Wspólnoty Europejskiej i jej konsekwencje dla polskiego rolnictwa”
- 21.03.2000 r. – konferencja „Mechanizmy finansowania ochrony środowiska w Polsce w kontekście integracji europejskiej”
- 28.03.2000 r. – konferencja „Seniorzy w polskim społeczeństwie”
- 17.05.2000 r. – konferencja „Poprawa stanu zdrowia ludności w Polsce poprzez podnoszenie jakości zdrowotnej żywności i racjonalizację sposobu żywienia”
- 23.05.2000 r. – konferencja „Dziesięć lat odrodzonego samorządu terytorialnego w Polsce. Od inicjatywy Senatu do decentralizacji państwa”
- 6.06.2000 r. – konferencja „Idea równego statusu kobiet i mężczyzn”
- 27.07.2000 r. – konferencja „Społeczeństwo informacyjne a rozwój gospodarczy Polski”
- 20–21.10.2000 r. – konferencja „Probacyjne środki polityki karnej – stan i perspektywy”

- 27.10.2000 r. – konferencja „Warunki tworzenia w Polsce funduszy inwestujących w nieruchomości”
- 14.12.2000 r. – sesja naukowa „Grudzień’70 – bunt ekonomiczny i przełom polityczny”
- 3.04.2001 r. – konferencja „Współczesne problemy bioetyki w obszarze regulacji prawnych”
- 4.04.2001 r. – konferencja „Decentralizacja funkcji społecznych państwa”
- 5.04.2001 r. – konferencja „Corporate governance dla rozwoju Polski. Gdzie jesteśmy, dokąd zmierzamy?”
- 22.05.2001 r. – konferencja „Rozwój gospodarczy Polski a finansowanie działań lokalnych”
- 29.05.2001 r. – konferencja „Oświata pozaszkolna na wsi”
- 30.05.2001 r. – konferencja „Corporate governance dla rozwoju Polski. Gdzie jesteśmy, dokąd zmierzamy? Główne problemy nadzoru korporacyjnego w Europie Zachodniej. Wnioski dla Polski”
- 2–3.07.2001 r. – konferencja „Bezrobocie i polityka zatrudnienia w Polsce”
- 17.07.2001 r. – konferencja „Nauka i praca na odległość”
- 14.12.2001 r. – konferencja „Jakie NATO w XXI wieku?”
- 18.12.2001 r. – konferencja „Bariery rozwoju budownictwa w Polsce”
- 5.03.2002 r. – seminarium „Możliwości wykorzystania biopaliw w Polsce”
- 26.03.2002 r. – konferencja „Rola samorządu terytorialnego i rolniczego w procesie integracji polskiej wsi i rolnictwa z Unią Europejską”
- 5–6.04.2002 r. – konferencja „Rola organizacji pozarządowych w społeczeństwie obywatelskim”
- 8.04.2002 r. – konferencja „Zawody zaufania publicznego a interes publiczny – korporacyjna reglamentacja *versus* wolność wykonywania zawodu”
- 23.04.2002 r. – konferencja „Dialog Gospodarczy – Polska żywność w Europie”
- 7.05.2002 r. – konferencja „Moralność w działaniach polityków ostatnich dziesięciu lat”
- 14.05.2002 r. – konferencja „Zmiany w kodeksie pracy jako element reformy w dostosowaniu polskiego prawa pracy do prawa Unii Europejskiej”
- 28.05.2002 r. – konferencja „Sprawne państwo w świetle relacji samorząd terytorialny a administracja rządowa w terenie”
- 18.06.2002 r. – seminarium „Miejsce handlu emisjami w polityce klimatycznej nowoczesnego państwa. Oczekiwania, wyzwania, korzyści dla Polski”
- 2.07.2002 r. – konferencja międzynarodowa „Rola nowoczesnych środków przekazu w dalszym rozwoju edukacji w zakresie szkolnictwa wyższego”
- 15.10.2002 r. – seminarium „Przygotowanie polskich szkół wyższych do uwarunkowań społeczeństwa informacyjnego”
- 22.10.2002 r. – konferencja „Stanowienie prawa – kompetencje Senatu w procesie legislacyjnym”
- 5.11.2002 r. – konferencja „Przyszłość samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej”
- 27.11.2002 r. – konferencja „Senat w II i III Rzeczypospolitej”
- 17.12.2002 r. – konferencja „IV Szczyt Gospodarki Morskiej 2002 – bariery rozwoju gospodarki morskiej”
- 14.01.2003 r. – konferencja „Edukacja kulturalna dzieci i młodzieży. Problemy i wyzwania”
- 25.02.2003 r. – konferencja „Jakość i bezpieczeństwo żywności wyzwaniem XXI wieku”

10.05.2003 r. – Konferencja Polonii z krajów Unii Europejskiej

13.05.2003 r. – konferencja „Polska kultura jako atut w integracji europejskiej”

4.11.2003 r. – konferencja „O lepszą jakość kadr w administracji samorządu terytorialnego”

4.11.2003 r. – konferencja „Perspektywy rozwoju gospodarki odpadami w kontekście wstąpienia Polski do Unii Europejskiej”

1–2.12.2003 r. – konferencja „Zapobieganie i zwalczanie przestępczości w Polsce przy zastosowaniu probacyjnych środków karania”

9.12.2003 r. – konferencja „Nauczyciel wobec współczesnych wyzwań edukacyjnych”

24.02.2004 r. – konferencja „Polityka a środki masowej informacji”

1.03.2004 r. – konferencja międzynarodowa „Perspektywy rybactwa śródładowego w jednoczącej się Europie”

CZEŚĆ II

Przykłady legislacyjnej działalności Senatu RP

Przykłady legislacyjnej działalności Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

Mimo obowiązywania w okresie minionych 15 lat trzech ustaw konstytucyjnych: Konstytucji PRL z dnia 22 lipca 1952 r., tzw. małej konstytucji z dnia 17 października 1992 r. oraz Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. i pomimo dokonywania w dwóch pierwszych aktach wielu zmian, zasadnicza rola Senatu w procesie ustawodawczym pozostawała od początku istnienia drugiej izby niezmienna.

Senat przede wszystkim rozpatruje ustawy uchwalone przez Sejm oraz, w dużo mniejszym zakresie, przedkłada Sejmowi projekty ustaw stanowiące inicjatywę ustawodawczą Senatu.

Przed wejściem w życie małej konstytucji propozycje Senatu do ustaw uchwalonych przez Sejm mogły być przyjęte przez Sejm zwykłą większością głosów albo odrzucone większością 2/3 głosów – co doprowadziło kilka razy do tzw. pata legislacyjnego. Wtedy też Senat miał prawo wstępnego opiniowania projektu budżetu i planów finansowych państwa.

W obecnym stanie prawnym po rozpatrzeniu ustawy uchwalonej przez Sejm, Senat może zaproponować:

- przyjęcie ustawy bez poprawek (brak zastrzeżeń do ustawy),
- wniesienie do niej poprawek (określonych zmian),
- odrzucenie ustawy w całości.

Uchwałę Senatu odrzucającą ustawę albo poprawkę zaproponowaną w uchwale Senatu uważa się za przyjętą, jeżeli Sejm nie odrzucił jej bezwzględną większością głosów.

Omawiając działalność legislacyjną Senatu należy podkreślić szczególnie istotne dokonania Senatu I kadencji (1989–1991) mające charakter ustrojowy, a mianowicie przygotowanie przez Komisję Konstytucyjną Senatu projektu konstytucji, który był brany pod uwagę przez Komisję Konstytucyjną Zgromadzenia Narodowego pracującą nad treścią Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej uchwalonej w dniu 2 kwietnia 1997 r. W Senacie I kadencji powstały także projekty ustaw przywracające w Polsce autentyczny samorząd terytorialny na poziomie gmin, które zostały przyjęte przez Sejm i umożliwiły przeprowadzenie pierwszych wyborów do rad gmin w dniu 27 maja 1990 r.

Poniżej przedstawione zostaną przykłady poprawek wprowadzonych do ustaw przez Senat oraz uchwał Senatu odrzucających ustawę, których Sejm nie odrzucił i które w związku z tym miały charakter trwałych działań legislacyjnych Senatu. W dalszej kolejności zostaną omówione niektóre inicjatywy ustawodawcze Senatu, które po rozpatrzeniu przez Sejm i po przejściu całej procedury legislacyjnej stały się obowiązującym prawem.

Celem niniejszego opracowania jest wskazanie jedynie wybranych przykładów działalności legislacyjnej Senatu, a nie jej wyczerpujące omówienie. Spośród poprawek do ustaw skoncentrowano się zatem na zmianach merytorycznych zaproponowanych przez Senat, pomijając ogromną ilość poprawek dostosowujących rozpatrywane ustawy do przepisów innych aktów prawnych (w tym aktów prawa unijnego) czy naprawiających błędy legislacyjne – poprawek, których znaczenia w stosowaniu prawa nie można pominąć.

I. Poprawki

1. W uchwale z dnia 19 listopada 1992 r. Senat zajął stanowisko w sprawie **ustawy o radiofonii i telewizji**. Senat zaproponował ponad dwadzieścia poprawek, z których część została przyjęta przez Sejm w dniu 29 grudnia 1992 r.

Wśród przyjętych poprawek istotne znaczenie miało zobowiązanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji do składania corocznie sprawozdań ze swej działalności (a nie tylko informacji) Sejmowi, Senatowi i Prezydentowi Rzeczypospolitej. Organy te uprawnione zostały do sprawowania kontroli nad KRRiTV poprzez możliwość przyjęcia lub odrzucenia jej sprawozdania. Skutkiem odrzucenia sprawozdania przez Sejm i Senat

byłoby wygaśnięcie kadencji wszystkich członków KRRiTV, przy czym wygaśnięcie to byłoby skuteczne w wypadku potwierdzenia go przez prezydenta. Senat uznał, a Sejm podzielił to stanowisko, że audycje rozpowszechniane zarówno przez nadawców prywatnych, jak i publicznych, a także programy publicznej radiofonii i telewizji powinny szanować uczucia religijne odbiorców, a zwłaszcza respektować chrześcijański system wartości.

2. W uchwale z dnia 28 października 1994 r. Senat wprowadził pięć poprawek do **ustawy o zmianie niektórych ustaw regulujących zasady opodatkowania oraz niektórych innych ustaw**. Sejm w dniu 16 listopada 1994 r. przyjął wszystkie poprawki Senatu, a wśród nich poprawkę, która przywracała wbrew pierwotnie przyjętemu przez Sejm stanowisku, podatnikom podatku dochodowego od osób fizycznych możliwość odliczenia od podstawy opodatkowania wydatków na kształcenie dzieci w podstawowych, zawodowych i średnich szkołach niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych. Senat ocenił pozytywnie stworzenie przez tę ustawę możliwości odliczenia od dochodu poniesionych przez podatnika wydatków na dojazd dzieci do szkół, uznał przy tym za konieczne utrzymanie ulgi na kształcenie dzieci, co miało przyczynić się do rozwoju szkół niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych.

Spośród dwudziestu pięciu poprawek zaproponowanych przez Senat w uchwale z dnia 14 listopada 1996 r. do **ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych** warto przypomnieć poprawkę dającą możliwość odliczania od podatku części wydatków na odpłatne kształcenie w szkołach wyższych. Prawo do takich odliczeń Senat dał nie tylko kształcącemu się podatnikowi, ale także podatnikowi, na którego utrzymaniu pozostaje osoba kształcąca się, jeżeli nie uzyskuje ona dochodów. Poprawkę tę oraz dwadzieścia trzy inne Sejm przyjął w dniu 21 listopada 1996 r.

3. Po rozpatrzeniu **ustawy o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw**, dokonującej zasadniczych zmian w prawie pracy, Senat w uchwale z dnia 28 grudnia 1995 r. zaproponował m.in. zrównanie sytuacji prawnej pracowników (kobiet i mężczyzn) wychowujących dziecko w wieku do 4 lat w zakresie wymiaru czasu pracy (maksymalnie 8 godzin na dobę), zakazu zatrudnienia pracownika bez jego zgody w godzinach nadliczbowych i w porze nocnej oraz delegowania poza stałe miejsce pracy, prawa do urlopu wychowawczego, prawa do zwolnienia od pracy na 2 dni w ciągu roku (tzw. opieka nad dzieckiem; to uprawnienie dotyczy pracowników wychowujących dziecko w wieku do 14 lat). W dniu 2 lutego 1996 r. Sejm przyjął tę poprawkę i dwadzieścia innych do ustawy nowelizującej kodeks pracy.

4. W dniu 26 kwietnia 1997 r. Senat podjął uchwały o wniesieniu poprawek do:

- **ustawy – Kodeks karny,**
- **ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks karny,**
- **ustawy – Kodeks postępowania karnego,**
- **ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego,**
- **ustawy – Kodeks karny wykonawczy.**

Akceptując zasady, które legły u podstaw uchwalonych kodyfikacji, Senat postanowił wprowadzić do nich szereg poprawek.

Senat z zadowoleniem przyjął fakt istnienia w nowym kodeksie postępowania karnego podstaw do stosowania mediacji pomiędzy sprawcą a ofiarą przestępstwa jako alternatywnego środka reagowania na przestępstwo. Wyniki badań, przeprowadzonych na zlecenie senackiej Komisji Praw Człowieka i Praworządności, potwierdziły wysoki stopień poparcia dla idei mediacji. Senat zobowiązał w **kodeksie karnym** sędziego do

wzięcia pod uwagę, przy wymierzaniu kary, pozytywnych wyników mediacji oraz uzupełnił katalog okoliczności powodujących podjęcie warunkowo umorzonego postępowania okoliczność niewykonania zawartej ugody.

W czasie prac w Senacie nad kodeksem karnym wielokrotnie pojawił się zarzut zbytnej liberalizacji prawa karnego. Minimalizacja sankcji karnych, zdaniem Senatu, jest nie do przyjęcia w czasie gwałtownego wzrostu przestępczości. Z tych względów Senat zaproponował wiele poprawek zaostrzających odpowiedzialność karną. Dotyczy to:

- podwyższenia dolnej granicy sankcji za popełnienie niektórych zbrodni do wysokości przewidzianej za popełnienie zabójstwa ze szczególnym okrucieństwem,
- zakwalifikowaniu przestępstwa handlu ludźmi jako zbrodni,
- wprowadzenia obligatoryjności orzekania przepadku przedmiotów pochodzących bezpośrednio lub pośrednio z popełnienia przestępstwa prania brudnych pieniędzy.

Ważne zmiany wniósł Senat do przepisu **kodeksu postępowania karnego** dotyczącego zwalniania niektórych grup zawodowych z obowiązku zachowania tajemnicy. W myśl poprawki Senatu przesłuchanie osób zobowiązanych do zachowania tajemnicy adwokackiej, lekarskiej, dziennikarskiej co do faktów objętych tajemnicą może mieć miejsce tylko wtedy, gdy okoliczności nie mogą być ustalone na podstawie innego dowodu niż dowód z przesłuchania tych osób. Zwolnienie dziennikarza od obowiązku zachowania tajemnicy nie może dotyczyć danych umożliwiających identyfikację autora materiału prasowego, listu do redakcji lub innego materiału o tym charakterze, jak również identyfikację osób udzielających informacji opublikowanych lub przekazanych do opublikowania, jeżeli osoby te zastrzegły nieujawnianie powyższych danych. Co do tych informacji nikt nie może zwolnić dziennikarza z tajemnicy zawodowej. Ta ścisła tajemnica nie obejmuje jednak informacji dotyczących przestępstw wymienionych w art. 240 § 1 k.k. Jeśli publikując jakieś dane dziennikarz dopuścił się przestępstwa, to ma prawo nieujawnienia źródeł informacji w tej sprawie, lecz nic nie zwalnia go od odpowiedzialności karnej.

5. Spośród wielu poprawek wniesionych przez Senat w dniu 23 maja 1998 r. do **ustawy o samorządzie powiatowym, ustawy o samorządzie województwa, ustawy o administracji rządowej w województwie** warto przypomnieć dodanie do zadań powiatów promocji zdrowia i polityki prorodzinnej oraz uzupełnienie zadań województwa o promocję zdrowia, politykę prorodzinną, bezpieczeństwo publiczne, przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizację lokalnego rynku pracy. Senat dodał do ustawy o samorządzie powiatowym przepis ograniczający liczbę diet pobieranych przez radnego. W myśl poprawki Senatu radny pobiera diety z tytułu członkostwa w nie więcej niż dwóch komisjach. Senat upoważnił także ministra właściwego do spraw administracji publicznej do określenia maksymalnej wysokości diet radnych powiatu. Sejm przyjął te poprawki i część innych w dniu 5 czerwca 1998 r.
6. W uchwale z dnia 2 lipca 1998 r. dotyczącej **ustawy – Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw** Senat wprowadził ponad sto poprawek. Najważniejsze zmiany dotyczyły przebudowy zasad funkcjonowania systemu wyborczego. Na poziomie powiatu Senat zniósł system mieszany i zastąpił go systemem proporcjonalnym. W opinii Senatu pierwotna, złożona konstrukcja systemu wyborczego na poziomie powiatu, w zestawieniu z ograniczonymi rozmiarami tych jednostek nie znajdowała uzasadnienia. Przeciwnie w odniesieniu do województwa – w tym przypadku Senat opowiedział się za wprowadzeniem systemu mieszanego uznając, że w jednostkach samorządu terytorialnego znacznej wielkości jest uzasadnione, aby skojarzyć element rywalizacji osobistej (okręgi jednomandatowe) z rywalizacją list komitetów wyborczych

(okręgi wielomandatowe). Istotną zmianą było także wprowadzenie zakazu kandydowania do kilku rad jednocześnie, co miało uniemożliwić udział w wyborach nastawiony wyłącznie na zdobycie jakiegokolwiek mandatu. Sejm przyjął te poprawki i część innych w dniu 16 lipca 1998 r.

7. Senat wprowadził wiele istotnych poprawek w zakresie **przepisów dotyczących partii politycznych i przepisów prawa wyborczego**. W uchwale z dnia 6 kwietnia 2001 r. Senat zaproponował, aby w 2002 r. subwencja dla partii politycznej, której sprawozdanie zostało odrzucone przez Państwową Komisję Wyborczą, była pomniejszana o 30% a nie o 10% jak uchwalił Sejm. Senat postanowił ponadto, że pomniejszenie to liczone będzie od kwoty subwencji przypadającej zgodnie z przepisami ordynacji parlamentarnej, czyli od kwoty ewentualnie pomniejszonej z powodu odrzucenia sprawozdania wyborczego komitetu wyborczego partii. Senat wskazał, iż wprowadzane **do samorządowej ordynacji wyborczej i do ustawy o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta** zakazy i ograniczenia są pozbawione odpowiedniej sankcji karnej, będą zatem nieskuteczne. Dlatego Senat wprowadził odpowiedzialność karną za naruszenie przepisów dotyczących finansowania kampanii wyborczej w wyborach samorządowych.

Szereg istotnych poprawek Senat wprowadził do **ustawy o referendum ogólnokrajowym**; przede wszystkim były to poprawki uściślające przyjęte przez Sejm rozwiązania przewidujące możliwość wyboru jednodniowego lub dwudniowego referendum oraz poprawki regulujące kwestie pominięte przez Sejm. Senat wprowadził pojęciowe rozróżnienie terminu przeprowadzenia referendum oraz terminów (dni) głosowania w referendum. Chodziło o podkreślenie, że termin referendum musi być konkretny i jednodniowy, ponieważ od tej daty liczą się wstecz terminy czynności referendalnych. Senat podzielił wątpliwości związane z brakiem w ustawie regulacji dotyczącej sporządzania spisów dla obywateli kończących najpóźniej w dniu głosowania 18 lat. Przyjmując, że osoba kończąca 18 lat w drugim dniu głosowania tylko w tym dniu (a nie w pierwszym dniu głosowania) może wziąć udział w referendum, Senat wprowadził poprawkę przewidującą, że dla tej grupy osób będzie sporządzany dodatkowy spis. Bardzo ważną kwestią było prawidłowe uregulowanie zasad postępowania z urną po zakończeniu pierwszego dnia głosowania. Senat wskazał, że przekazywanie w depozyt urny z dokumentami wyborczymi, jak przyjął Sejm, nie gwarantuje ich bezpieczeństwa w czasie przerwy w głosowaniu oraz uniemożliwia komisji obwodowej sprawowanie pieczy nad urną. Z tych względów wprowadzono poprawkę, zgodnie z którą urna oraz pakiety z niewykorzystanymi kartami do głosowania i spis osób uprawnionych do udziału w referendum muszą pozostać w lokalu komisji. Po wykonaniu przez komisję obwodową wymaganych czynności, lokal komisji zostanie zamknięty, wejście do niego opieczetowane pieczęcią komisji, a ochronę lokalu w czasie przerwy w głosowaniu zapewni wójt lub burmistrz (prezydent miasta) przy pomocy policji. Senat w swoich poprawkach zajął się także kwestią przeprowadzania głosowania na polskim statku morskim i za granicą w przypadku dwudniowego referendum, gdyż Sejm kwestii tej nie uregulował. Sejm zaakceptował poprawki Senatu w dniu 12 kwietnia 2001 r.

8. Rozpatrując **ustawy podatkowe** Senat kilkakrotnie podejmował decyzje zmierzające do uszczelnienia systemu podatkowego. Na przykład uchwałą z dnia 16 listopada 2001 r. w sprawie **ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne** Senat wprowadził obowiązek udokumentowania pieniężnej darowizny na cele oświatowe (na rzecz przedszkola lub szkoły) i na cele kultu

religijnego (na rzecz kościoła) dowodem wpłaty na rachunek bankowy obdarowanego. Sejm przyjął tę poprawkę w dniu 21 listopada 2001 r.

W kolejnej uchwale z dnia 18 lipca 2002 r. w sprawie **ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych** Senat uniemożliwił wprowadzenie wadliwego zwolnienia od podatku diet oraz kwot stanowiących zwrot kosztów podróży, które mogłyby być wykorzystywane przez strony umowy zlecenia do obniżania zobowiązań podatkowych. Sejm przyjął tę zmianę w dniu 27 lipca 2002 r.

Istotną poprawką Senatu w sprawach podatkowych było także wyeliminowanie z **ustawy – Ordynacja podatkowa**, uchwałą z dnia 7 sierpnia 2002 r., możliwości wszczęcia kontroli podatkowej po okazaniu dowodu osobistego a nie legitymacji służbowej. Senat uznał takie rozwiązanie za zbyt niebezpieczne dla przedsiębiorców i obrotu gospodarczego. Sejm przyjął tę poprawkę w dniu 12 września 2002 r.

9. Rozpatrując nowelizację **ustawy o opłacie skarbowej** Senat, w uchwale z dnia 4 lipca 2002 r., zdecydował o obniżeniu, podwyższonych przez Sejm, stawek opłaty skarbowej od zezwoleń wydawanych cudzoziemcom na nabywanie w Polsce nieruchomości. Zdaniem Senatu znacznie ważniejsze od zwiększenia dochodów gmin (w tym przypadku niezbyt zresztą znaczącego) jest utrzymywanie dobrego klimatu wokół możliwości inwestowania w Polsce przez cudzoziemców. Nabywanie bowiem przez cudzoziemców nieruchomości lub prawa użytkowania wieczystego albo udziałów lub akcji w spółkach będących właścicielami lub wieczystymi użytkownikami nieruchomości jest często związane z rozpoczęciem lub rozszerzeniem przez nich działalności gospodarczej na obszarze Polski. Sejm zaakceptował poprawkę Senatu w dniu 24 lipca 2002 r.
10. Rozpatrując nowelizację **ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych**, która m.in. uchyliła przepisy umożliwiające podział spółdzielni mieszkaniowej na wniosek większości mieszkańców określonego budynku lub osiedla, Senat w uchwale z dnia 13 grudnia 2002 r. – w celu zachowania praw nabytych – zaproponował przepis przejściowy, zgodnie z którym należy stosować przepisy dotychczasowe w przypadku wystąpienia przed dniem wejścia w życie nowelizacji do zarządu spółdzielni z żądaniem zwołania walnego zgromadzenia w celu podjęcia uchwały o podziale spółdzielni na podstawie skreślonego art. 108a prawa spółdzielczego. Należy także wspomnieć o tym, iż Senat – mając na względzie długi okres oczekiwania na przeniesienie własności lokalu po złożeniu wniosku – dodał przepisy dotyczące sytuacji śmierci członka spółdzielni, który złożył wniosek o przeniesienie własności lokalu. W myśl poprawki jego spadkobiercy, po spełnieniu określonych warunków, mogą żądać przeniesienia na nich własności nawet wtedy, gdy nie są członkami spółdzielni. Sejm przyjął te poprawki w dniu 19 grudnia 2002 r.
11. Rozpatrując nowelizację **prawa budowlanego** Senat w dniu 7 marca 2003 r. postanowił zwolnić inwestorów z obowiązku zgłaszania do odpowiednich organów budowlanych budowy altan na działkach pracowniczych. Zdaniem Senatu nakładanie tych dodatkowych obowiązków jest zbędne, ponieważ wystarczającą kontrolę nad sposobem zabudowy działek sprawują związki działkowiczów. Sejm przyjął poprawkę w dniu 27 marca 2003 r.
12. Senat w dniu 8 maja 2003 r. przyjął w uchwale w sprawie **ustawy – Prawo telekomunikacyjne** poprawkę, zgodnie z którą rozszerzono katalog tzw. usług powszechnych, czyli usług, które obowiązany jest świadczyć operator publiczny o znaczącej pozycji rynkowej w zakresie świadczenia usług telefonicznych. Poprawka rozszerza ten katalog o zapewnienie dostępu do internetu szkołom publicznym, placówkom oświatowym, bibliotekom i szkołom wyższym, o odpowiedniej

przepustowości, czyli przepustowości zapewniającej możliwość odbierania i wysyłania dużej ilości danych, dostosowanej do potrzeb danej placówki. Sejm przyjął tę poprawkę w dniu 22 maja 2003 r.

13. Rozpatrując nowelizację **ustawy o systemie oświaty** Senat w uchwale z dnia 12 czerwca 2003 r. wyraził przekonanie, iż dotacje dla niepełnosprawnych uczniów przedszkoli niepublicznych powinny być obliczane według takich samych zasad jak dotacje dla niepełnosprawnych uczniów przedszkoli publicznych prowadzonych przez osoby fizyczne lub prawne nie należące do sektora finansów publicznych. Zgodnie z rozwiązaniami zaproponowanymi w przedłożeniu rządowym kwota przypadająca na ucznia niepełnosprawnego w przedszkolu niepublicznym wynosiłaby 75% kwoty wydatków bieżących ponoszonych na dziecko w przedszkolu publicznym. Senat uznał, iż nie ma podstaw do różnicowania kwot dotacji na dzieci niepełnosprawne wyłącznie ze względu na fakt przebywania dziecka w przedszkolu publicznym albo niepublicznym. Sejm przyjął poprawki Senatu w dniu 27 czerwca 2003 r.
14. W toku senackiego postępowania legislacyjnego nad uchwaloną przez Sejm nowelizacją **ustawy o strażach gminnych** zasadnicze kontrowersje wzbudził przepis przewidujący uprawnienie tych straży do przetwarzania wszelkich danych osobowych, w tym tzw. danych wrażliwych. Dążąc do zapewnienia zgodności tego przepisu z art. 51 ust. 2 Konstytucji RP, zgodnie z którym władze publiczne nie mogą pozyskiwać, gromadzić i udostępniać innych informacji o obywatelach niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym, Senat, w uchwale z dnia 29 maja 2003 r., uznał za konieczne wyłączenie z zakresu tego przepisu danych ujawniających pochodzenie rasowe lub etniczne, poglądy polityczne, przekonania religijne lub filozoficzne, przynależność wyznaniową, partyjną lub związkową, jak również danych o stanie zdrowia, kodzie genetycznym, nałogach lub życiu seksualnym. Sejm zaakceptował to stanowisko w dniu 12 czerwca 2003 r.
15. Mając na względzie zupełność systemu ubezpieczeń społecznych Senat uchwala z dnia 8 sierpnia 2003 r. wprowadził do **ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych** poprawki zmierzające do uwzględnienia faktu, że wszyscy żołnierze zawodowi będą objęci jednym zaopatrzeniowym systemem emerytalnym. Ponadto w toku prac senackich wprowadzono niezbędne regulacje zmierzające do tego, aby żołnierze zawodowi zwolnieni ze służby, którzy nie nabędą uprawnień do wojskowego zaopatrzenia emerytalnego mieli przekazywane składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Senat uznał również, że żołnierze zawodowi zajmujący stanowisko służbowe dowódcy jednostki wojskowej, jego zastępcy lub głównego księgowego powinni być obowiązani do składania oświadczeń o stanie majątkowym. Zarówno dodany przez Senat przepis dotyczący składania oświadczeń majątkowych, jak również przepis ustawy statuujący zakaz wchodzenia przez żołnierzy zawodowych w skład organów spółek oraz fundacji, umożliwią podejmowanie działań zapobiegających zjawiskom korupcyjnym w polskich Siłach Zbrojnych. Poprawki Senatu zostały przyjęte przez Sejm w dniu 11 września 2003 r.
16. Rozpatrując nowelizację **ustawy o repatriacji** Senat w dniu 8 sierpnia 2003 r. wprowadził poprawkę zmierzającą do nierozszerzania zakresu podmiotowego repatriacji z terenu ośmiu republik byłego ZSRR oraz azjatyckiej części Federacji Rosyjskiej na całe terytorium byłego ZSRR. Senat był przeciwny rozszerzeniu ze względu na dobro repatriantów, szczególnie tych z Kazachstanu. Zdaniem Senatu tak szeroki zakres

podmiotowy byłby niemożliwy do realizacji i stwarzałby Polakom złudzenie szybkiego powrotu do kraju. Sejm przychylił się do tej zmiany w dniu 28 sierpnia 2003 r.

17. Rozpatrując **ustawę o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz niektórych innych ustaw** Senat zauważył, iż nowelizacja ta w różny sposób traktuje podatników prowadzących działalność gospodarczą oraz podatników dopiero rozpoczynających taką działalność w zakresie możliwości wyboru opodatkowania według stawki 19%. Z tych względów, podejmując uchwałę w sprawie tej ustawy w dniu 6 listopada 2003 r., Senat umożliwił wybór opodatkowania według stawki 19% podatnikom rozpoczynającym działalność gospodarczą w trakcie roku podatkowego. Senat doprecyzował także te przepisy, których celem było zapobieżenie zmiany formy prawnej wykonywanych czynności z umowy o pracę na działalność gospodarczą, tj. zmiany, której głównym powodem byłaby chęć skorzystania z możliwości opodatkowania dochodów stawką 19% zamiast opodatkowania według skali podatkowej. Sejm przyjął te poprawki w dniu 12 listopada 2003 r.
18. Poprzez wprowadzenie poprawek do **ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych** (uchwała z dnia 6 listopada 2003 r.) Senat doprowadził m.in. do utrzymania na stałe zwolnienia od podatku dochodów podatników, których celem statutowym jest np. działalność naukowa, naukowo-techniczna, oświatowa, kulturalna, ochrony środowiska, dobroczynności lub kultu religijnego, oraz spółek, których udziałowcami są wyłącznie stowarzyszenia a wskazana działalność jest ich celem statutowym, a także do zachowania zwolnienia od podatku dochodów jednostek organizacyjnych Ochotniczej Straży Pożarnej – w części przeznaczonej na cele statutowe. Ponadto Senat postanowił rozszerzyć katalog darowizn podlegających odliczeniu od dochodu o darowizny na cele kultu religijnego, zachowując zarazem łączny limit darowizn podlegających odliczeniu od dochodu osób prawnych na poziomie 10%. Poprawki zostały przyjęte przez Sejm w dniu 12 listopada 2003 r.
19. Rozpatrując **ustawę o płatnościach bezpośrednich do gruntów rolnych** Senat wnikliwie rozważył przepisy określające warunki uzyskania płatności z Unii Europejskiej i uznał za konieczne dokonanie zmiany w zakresie wymaganej minimalnej wielkości gruntów rolnych, których posiadanie i utrzymywanie w dobrej kulturze rolnej przez producenta rolnego (tj. osobę fizyczną, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej), uprawnia tego producenta do objęcia go płatnościami bezpośrednimi. Zgodnie z treścią poprawki zaproponowanej przez Senat w uchwale z dnia 11 grudnia 2003 r. jest to powierzchnia nie mniejsza niż 1 ha, a nie powierzchnia przekraczająca 1 ha, co skutkuje objęciem płatnościami bezpośrednimi producentów rolnych posiadających grunty o łącznej powierzchni 1 ha. W dniu 18 grudnia 2003 r. Sejm przyjął poprawkę Senatowi.
20. Wprowadzając poprawki do **ustawy – Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego** Senat w uchwale z dnia 14 stycznia 2004 r. uniemożliwił kandydowanie w wyborach do Parlamentu Europejskiego osobom, które były karane za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego. Senat zaproponował także zrezygnowanie z możliwości głosowania korespondencyjnego. Powodem tej decyzji była praktyczna niewykonalność przepisów ustawy w tym zakresie z powodu ich niespójności i niepełności, braku dodatkowych środków finansowych dla Państwowej Komisji Wyborczej na przeprowadzenie wyborów metodą korespondencyjną oraz przekonanie, iż tak istotna innowacja w polskim systemie wyborczym powinna być wprowadzona

uprzednio w wyborach na szczeblu lokalnym. Sejm przyjął te poprawki w dniu 23 stycznia 2004 r.

21. Senat, rozpatrując **ustawę o zmianie ustawy o nawozach i nawożeniu**, w dniu 19 marca 2004 r. podjął uchwałę, w której grupa poprawek Senatu dotyczyła zwolnienia z wymogu posiadania przez podmioty prowadzące duże fermy (chów i hodowla drobiu lub świń) tytułu własności do użytków rolnych o powierzchni umożliwiającej zastosowanie nawozów naturalnych wytworzonych przez te fermy. Ponadto Senat postanowił, że fermy będą mogły zbyć do 30% nawozów. Zdaniem Senatu obowiązek zagospodarowania 70% nawozów jest wystarczającym zabezpieczeniem przed zanieczyszczeniem środowiska, a powiększenie ilości nawozów, która może być zbyta, będzie korzystne dla gospodarstw specjalizujących się np. w produkcji roślinnej. Poprawki te zostały przyjęte przez Sejm w dniu 2 kwietnia 2004 r.
22. W wyniku rozpatrzenia **ustawy o zmianie ustawy o ewidencji ludności i dowodach osobistych** Senat w dniu 1 kwietnia 2004 r. wprowadził do niej poprawkę zmierzającą do zasadniczej zmiany zasad zameldowania na pobyt stały lub czasowy trwający ponad 2 miesiące. Senat uznał, iż wymóg przedstawienia do wglądu przez osobę zgłaszającą pobyt stały lub czasowy dokumentu potwierdzającego tytuł prawny do lokalu, niezależnie od potwierdzenia pobytu w tym lokalu dokonanego przez właściciela lub inny podmiot dysponujący tytułem prawnym do lokalu, za sprzeczny z istotą ewidencji ludności. Senat stanął na stanowisku, że rolą organu prowadzącego ewidencję ludności nie jest badanie uprawnienia do przebywania osoby meldowanej w danym lokalu, a więc *de facto* charakteru stosunków prawnych pomiędzy podmiotem dysponującym tytułem prawnym do lokalu a osobą zgłaszającą pobyt. Z tych względów Senat uznał, że przy zameldowaniu wystarczy przedstawić potwierdzenie pobytu w lokalu osoby zgłaszającej pobyt, dokonane przez właściciela lub inny podmiot dysponujący tytułem prawnym do lokalu oraz do wglądu dokument potwierdzający tytuł prawny tego podmiotu do lokalu. Sejm przyjął poprawkę Senatu w dniu 16 kwietnia 2004 r.

II. Ustawy odrzucone

1. Uchwałą z dnia 7 października 1994 r. Senat odrzucił uchwaloną przez Sejm w dniu 15 września 1994 r. **ustawę o ochronie tajemnicy państwowej i służbowej**. Zdaniem Senatu ustawa zawierała szereg uregulowań niewiele różniących ustawę wówczas obowiązującą od nowej. Dotyczyło to w szczególności utrzymania prymatu tajemnicy państwowej nad prawem do informacji oraz zbyt szerokiego zakresu objętego tajemnicą państwową. Senat włożył wiele wysiłku w poprawienie ustawy. Okazało się jednak, że przewidziany w konstytucji 30-dniowy termin na zajęcie stanowiska przez Senat jest niewystarczający na wypracowanie nowej, wewnętrznie spójnej i legislacyjnie poprawnej treści ustawy. W trakcie prac stwierdzono bowiem, iż zmian wymagały niemal wszystkie artykuły ustawy, a także jej załącznik. W trakcie prac nad ustawą Senat stwierdził jednocześnie, że niektóre zaproponowane w niej rozwiązania, jak np. wyliczenie w załączniku ścisłego katalogu spraw objętych tajemnicą, zmierzają we właściwym kierunku, jednakże wymagają dalszych prac, i to w szerszym niż tylko resortowy, zespole fachowców. W tej sytuacji najbardziej racjonalne było odrzucenie ustawy.
2. W dniu 25 lipca 1997 r. Senat odrzucił uchwalone przez Sejm w dniu 26 czerwca 1997 r. tzw. ustawy okołokonkordatowe, tj.:

- **ustawę o zmianie ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania oraz o zmianie niektórych ustaw,**
- **ustawę o zmianie ustaw – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego,**
- **ustawę o zmianie ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych.**

W dniu 13 sierpnia 1997 r. Senat odrzucił kolejną, uchwaloną przez Sejm w dniu 1 sierpnia 1997 r., okołokonkordatową **ustawę o zmianie ustawy o systemie oświaty.**

Zasadniczym powodem decyzji Senatu było przekonanie, iż ustawy te powinny być uchwalane po ratyfikacji Konkordatu podpisanego pomiędzy Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską, jako wykonanie zawartych w Konkordacie zobowiązań. Przyjęcie zwłaszcza dwóch pierwszych ustaw w brzmieniu zaproponowanym przez Sejm, przed ratyfikowaniem Konkordatu, upośledzałoby pozycję kościoła katolickiego, którego duchowni w odróżnieniu od duchownych innych kościołów i związków wyznaniowych, nie mogliby do czasu ratyfikowania Konkordatu udzielać małżeństw wyznaniowych ze skutkami cywilnymi.

Senat przeciwstawił się nowelizacji ustawy o systemie oświaty uznając jej regulacje, dotyczące zakazu umieszczania ocen z religii na świadectwach oraz ograniczenia nauki religii w przedszkolach, za sprzeczne z konstytucyjnym prawem wolności uzewnętrzniania religii oraz konstytucyjnym prawem rodziców do zapewnienia dzieciom nauczania moralnego i religijnego zgodnego z ich przekonaniem.

Sejm przyjął uchwały Senatu odrzucające dwie ustawy: o zmianie ustaw – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego oraz o zmianie ustawy o systemie oświaty.

Odrzucił natomiast uchwały Senatu dotyczące dwóch pozostałych ustaw, jednakże ustawa o zmianie ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania oraz o zmianie niektórych ustaw weszła w życie dopiero 30 maja 1998 r. – tj. już po ratyfikacji Konkordatu – wskutek wniesienia przez prezydenta do Trybunału Konstytucyjnego wniosku o stwierdzenie zgodności niektórych jej przepisów z konstytucją. Prezydent w swoim wniosku, w ślad za Senatem, podnosił kwestię naruszenia przez tę ustawę konstytucyjnej zasady równouprawnienia kościołów i związków wyznaniowych oraz sprzecznego z konstytucją zróżnicowania sytuacji prawnej obywateli ze względu na ich wyznanie. Po ratyfikacji Konkordatu zarzuty te stały się nieaktualne, wobec czego prezydent wycofał częściowo swój wniosek.

3. Senat podejmując w dniu 16 lipca 1998 r. uchwałę o odrzuceniu **ustawy o zmianie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi** stanął na stanowisku, że nie ma wystarczających przesłanek, aby wprowadzać zmianę polegającą na wyłączeniu reklamy piwa z ogólnego zakazu reklamy napojów alkoholowych, tj. na dopuszczeniu reklamy piwa. Senat dostrzegł istotne argumenty medyczne oraz socjologiczne przemawiające przeciwko przyjęciu dopuszczalności reklamowania piwa. Sejm przyjął wniosek Senatu w dniu 10 września 1998 r.
4. W dniu 29 stycznia 2004 r. Senat odrzucił uchwaloną przez Sejm w dniu 8 stycznia 2004 r. **ustawę o uzdrowiskach, obszarach ochrony uzdrowiskowej, lecznictwie uzdrowiskowym i gminach uzdrowiskowych oraz o zmianie niektórych ustaw.** Oceniając przyjętą przez Sejm ustawę na gruncie obowiązującego systemu prawnego Senat miał na względzie postanowienie art. 38 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, który stanowi, że: „Odrębności ustroju gmin, które wykonują zadania o szczególnym charakterze, określają właściwe ustawy. Dotyczy to w szczególności gmin uzdrowiskowych.”. Senat uznał, że przedłożona mu ustawa nie

wypełnia dyspozycji powołanego przepisu i ogranicza się jedynie do uszczegółowienia postanowień zawartych w innych ustawach. Zdaniem Senatu regulacji takiej nie można było uznać za określającą odrębności gmin uzdrowiskowych. Sejm przyjął wniosek Senatu w dniu 19 lutego 2004 r.

III. Inicjatywy ustawodawcze

1. W uchwale z dnia 29 lipca 1989 r. Senat wyraził przekonanie o konieczności istnienia autentycznego samorządu miast i gmin jako niezbędnego elementu przebudowy polityczno-prawnego ustroju Polski. W uchwale tej Senat zobowiązał się do przygotowania projektów odpowiednich regulacji prawnych w tym zakresie. W dniu 19 stycznia 1990 r. Senat podjął cztery uchwały w sprawie wniesienia do Sejmu **projektów ustaw:**

- **o zmianach w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,**
- **o samorządzie terytorialnym,**
- **o ordynacji wyborczej do organów gminy,**
- **o pracownikach samorządowych.**

Po kilkutygodniowych pracach nad tymi projektami Sejm uchwalił pierwsze trzy ustawy na posiedzeniu w dniu 8 marca a czwartą w dniu 22 marca 1990 r. Do dziś obowiązuje ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (zmiana tytułu ustawy o samorządzie terytorialnym nastąpiła z dniem 1 stycznia 1999 r.) oraz ustawa z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych.

2. W dniu 17 marca 1994 r. Senat podjął uchwałę w sprawie wniesienia do Sejmu **projektu ustawy o Zakładzie Narodowym imienia Ossolińskich**. Uznając, iż naprawienia moralnych krzywd, jakich doznał Zakład im. Ossolińskich, ani jego prawidłowego rozwoju nie zapewni obowiązująca ustawa o fundacjach, Senat postanowił zainicjować uchwalenie oddzielnej ustawy, która dałaby formalną podstawę do odrodzenia tej fundacji, odzyskania jej zbiorów bibliotecznych i dóbr kultury oraz składników majątkowych.

Po rozpatrzeniu analogicznego projektu poselskiego oraz projektu senackiego, Sejm uchwalił ustawę w dniu 5 stycznia 1995 r.

3. W dniu 20 lutego 1998 r. Senat podjął uchwałę w sprawie wniesienia do Sejmu **projektu ustawy o zmianie ustawy o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944–1990 osób pełniących funkcje publiczne oraz o zmianie niektórych innych ustaw**.

Zasadnicze założenia tzw. ustawy lustracyjnej z dnia 11 kwietnia 1997 r. nie zostały w projekcie senackim zmienione. Powinny być, zdaniem Senatu, zachowane, ponieważ gwarantują w dostatecznej mierze zarówno interes państwa, jak i prawa osób podlegających lustracji. Ustawa opiera się na wyważonym kompromisie chroniącym te dwie wartości. Nie zakazuje pełnienia funkcji publicznych osobom, które były poprzednio uwikłane we współpracę z organami bezpieczeństwa PRL i innymi podobnymi służbami stanowiącymi aparat przymusu władzy totalitarnej. Ujemne konsekwencje dla osoby lustrowanej pociągają za sobą jedynie zatajenie takiego współdziałania, co jest oczywiste ze względu na interes państwa i konstytucyjną zasadę jawności życia publicznego (art. 61 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej). Osobie lustrowanej zapewniono prawo do sądu i obrony.

W myśl uzasadnienia uchwały Senatu wadą ustawy było natomiast zbyt ogólne unormowanie kwestii proceduralnych. Projekt senacki skonkretyzował przepisy

procesowe. Odstąpiono w nim od skomplikowanej procedury tworzenia Sądu Lustracyjnego, wprowadzając zasadę rozpoznawania spraw lustracyjnych przez sąd powszechny, tj. Sąd Apelacyjny w Warszawie.

Po rozpatrzeniu projektu dotyczącego ustawy lustracyjnej wniesionego przez prezydenta oraz projektu senackiego, Sejm uchwalił ustawę w dniu 18 czerwca 1998 r.

4. W dniu 31 stycznia 2002 r. Senat podjął uchwałę w sprawie wniesienia do Sejmu **projektu ustawy o ustanowieniu 2 maja Dniem Polonii i Polaków za Granicą**. Ustawa została uchwalona przez Sejm w dniu 20 marca 2002 r. w uznaniu wielowiekowego dorobku i wkładu Polonii i Polaków za granicą w odzyskanie przez Polskę niepodległości, wierności i przywiązania do polskości oraz pomocy krajowi w najtrudniejszych momentach, a także w celu potwierdzenia więzi z macierzą i jedności wszystkich Polaków.
5. W uznaniu potrzeby stałego monitorowania sytuacji ofiar przestępstw oraz działań na rzecz poprawy ich położenia w dniu 30 października 2002 r. Senat podjął uchwałę w sprawie wniesienia do Sejmu **projektu ustawy o ustanowieniu 22 lutego Dniem Ofiar Przestępstw**. W państwach członkowskich Rady Europy oraz Unii Europejskiej dzień 22 lutego został ogłoszony Dniem Ofiar Przestępstw już w 1988 r. Polska jako członek Rady Europy oraz państwo w ówczesnej chwili kandydujące do członkostwa w Unii Europejskiej nie powinna, zdaniem Senatu, odbiegać od przyjętych w kręgu państw członkowskich standardów. Sejm uchwalił ustawę w dniu 12 lutego 2003 r.
6. W dniu 7 czerwca 2002 r. Senat podjął uchwałę w sprawie wniesienia do Sejmu **projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska i ustawy – Prawo wodne**. Celem tej ustawy było złagodzenie wymogów dotyczących ochrony środowiska. Wprowadzone zmiany dotyczyły m.in. opłat ekologicznych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, co stanowiło sprawę niezmiernie ważną dla sektora komunalnego i jednostek samorządu terytorialnego. Ustawa złagodziła nadmierne obciążenia z tytułu tzw. opłat podwyższonych, w sytuacji gdy określona jednostka nie mogła spełnić ustawowych wymogów w zakresie gospodarki wodno-ściekowej. Pośrednio miało to również pozytywny wpływ na budżety gospodarstw domowych oraz na śródlądową gospodarkę rybacką. Sejm przychylił się do propozycji Senatu i uchwalił ustawę w dniu 13 grudnia 2002 r.
7. Ostatnią z grupy omawianych tu inicjatyw Senatu, które po wniesieniu do Sejmu stały się ustawami, był uchwalony przez Senat w dniu 4 października 2002 r. **projekt ustawy o zmianie ustawy o regionalnych izbach obrachunkowych**.
Do najistotniejszych zmian wprowadzonych tą ustawą należało:
 - wprowadzenie kadencyjności funkcji prezesa regionalnej izby obrachunkowej oraz zasady wybierania prezesa w drodze konkursu,
 - wprowadzenie kadencyjności funkcji pozaetatowego członka kolegium regionalnej izby obrachunkowej,
 - wprowadzenie mnożnikowego systemu wynagradzania prezesa izby, jego zastępcy oraz etatowych członków kolegium. Sejm uchwalił ustawę w dniu 10 lipca 2003 r.

CZEŚĆ III

Senat, Polonia i Polacy za granicą

1. Najważniejsze inicjatywy Senatu na rzecz Polonii w okresie II Rzeczypospolitej

Od początku swego istnienia Senat II Rzeczypospolitej przykładął ogromną wagę do spraw związanych z Polonią i do problemu emigracji. W okresach kryzysu popierano politykę emigracyjną, zaś w czasach wzrostu gospodarczego dbano o utrzymanie więzi z Polonią i emigracją zarobkową umacniając ją nie tylko poprzez działalność organizacji polonijnych i fundacji społecznych, ale też organizacji państwowych, takich jak Liga Kolonialna i Morska.

Oprócz oficjalnego kursu polityki państwowej, prowadzonej przez rząd i ministerstwa, Senat, jako najwyższy organ władzy ustawodawczej oraz najwyższy autorytet polityczny, patronował działaniom umacniającym więzi z Polonią i wspierającym polską kulturę i oświatę na Obczyźnie.

Z inicjatywy Senatu zbierano co roku niebagatelne sumy, które służyły wspieraniu polskości na terenach plebiscytowych oraz udzielaniu systematycznej pomocy dla rozwijającej się oświaty w największych skupiskach polonijnych.

Od czasu przewrotu majowego wszystkie społeczne i państwowe struktury prowadziły działania zmierzające do integracji środowisk polonijnych, a głównym narzędziem polityki integracyjnej miał być długo przygotowywany I Zjazd Polaków z Zagranicy.

Powołana na zjeździe w 1929 r. Rada Organizacyjna kontrolowała większość działań związanych ze sprawami Polonii i, obok Ministerstwa Spraw Zagranicznych, była ich głównym koordynatorem. Fakt, że jej prezesem był marszałek Senatu i że zasiadali w niej wysocy urzędnicy państwowi znakomicie ułatwiał utrzymanie linii polityki rządowej wobec Polonii i emigracji zarobkowej oraz pozwalał na lepszą koordynację działań związanych z pomocą dla najbardziej jej potrzebujących.

II Zjazd Polaków z Zagranicy doprowadził do powstania w 1934 r. Światowego Związku Polaków z Zagranicy (Światpolu) skupiającego wszystkie (oprócz Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej) środowiska polonijne. Prezesem Światpolu został marszałek Senatu Władysław Raczkiewicz.

Światpol nie tylko przejął wszystkie obowiązki Rady Organizacyjnej, ale także znacznie je poszerzył. Organizacja różnego rodzaju kursów i szkoleń dla młodzieży polonijnej oraz współpraca z organizacjami kulturalno-oświatowymi na Obczyźnie sprzyjała umacnianiu więzi Polonii z krajem, a umiejętne propagowanie działalności Światpolu poprzez własne wydawnictwa powodowało wzrost zaufania środowisk polonijnych do tej organizacji. Jednocześnie trwały przygotowania do III Zjazdu Polaków z Zagranicy, który był planowany na maj 1939 r. Dzięki wysiłkom dyplomatycznym, podejmowanym z inicjatywy Senatu, udało się wzbudzić zainteresowanie ideą tego spotkania wśród Polonii Stanów Zjednoczonych. Niestety, na skutek zagrożenia ze strony Niemiec, do zwołania zjazdu nie doszło.

Kalendarium

wrzesień 1923 r. – powołanie Międzyministerialnej Komisji do Spraw Kulturalno-Oświatowych Polaków Zamieszkałych poza Granicami Państwa Polskiego. Z inicjatywy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, przy współdziałaniu Prezydium Senatu i głównych klubów politycznych, komisja koordynowała współpracę urzędów i organizacji w Polsce z Polonią w latach 1925–1930.

marzec 1929 r. – powołanie Komitetu Organizacyjnego Zjazdu Polaków z Zagranicy pod patronatem Senatu, prezydenta Ignacego Mościckiego i prymasa Polski kardynała Augusta Hlonda. Na czele komitetu stanął marszałek Senatu Juliusz Szymański, będący również prezesem Komitetu Wykonawczego, koordynującego prace komisji programowej i organizacyjnej.

14-21 lipca 1929 r. – obrady I Zjazdu Polaków z Zagranicy.

20 lipca 1929 r. – powołanie Rady Organizacyjnej, mającej za zadanie ułatwienie kontaktów Polonii ze społeczeństwem i władzami Rzeczypospolitej. Prezesem Rady Organizacyjnej został marszałek Senatu Juliusz Szymański.

luty 1930 r. – powstanie Komitetu Obchodów 25-lecia Walki o Szkołę Polską, a potem Funduszu Szkolnictwa Polskiego za Granicą, z marszałkiem Senatu Władysławem Raczkiewiczem na czele. Organizacje te zajmowały się corocznymi zbiórkami funduszy na rzecz wspierania oświaty polonijnej na Obczyźnie.

czerwiec 1930 r. – powołanie Komitetu Głównego Tygodnia Emigranta Polskiego, mającego za zadanie budowę Domu Wychodźstwa Polskiego w Warszawie oraz propagowanie przez wojewódzkie, powiatowe i gminne komitety hasła łączności Polonii z krajem. Na czele Komitetu stanął marszałek Senatu Juliusz Szymański.

październik 1930 r. – uchwała Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy w sprawie opodatkowania poszczególnych skupisk polonijnych i rozpoczęcie systematycznego zbierania informacji o położeniu i potrzebach Polonii w poszczególnych krajach.

lipiec 1931 r. – poparcie polskich organizacji socjalistycznych z zagranicy dla działań Rady Organizacyjnej.

czerwiec 1930 r. – listopad 1931 r. – akcja Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy zmierzająca do afiliowania organizacji żydowskich przy Radzie Organizacyjnej.

listopad 1931 r. – wybór marszałka Senatu Władysława Raczkiewicza na prezesa Rady Organizacyjnej.

listopad 1932 r. – listopad 1933 r. – przygotowania do II Zjazdu Polaków z Zagranicy, projekt Rady Organizacyjnej dotyczący utworzenia scentralizowanej organizacji obejmującej całe wychodźstwo polskie.

6–9 sierpnia 1934 r. – obrady II Zjazdu Polaków z Zagranicy. Powołanie Światowego Związku Polaków z Zagranicy (Światopól), którego prezesem został marszałek Senatu Władysław Raczkiewicz.

2. Najważniejsze inicjatywy Senatu na rzecz Polonii w okresie III Rzeczypospolitej

Odrodzony w 1989 r. Senat III RP nawiązał do chlubnego dorobku drugiej izby parlamentu z okresu międzywojennego, stając się w naturalny sposób spadkobiercą tradycji sprawowania patronatu nad Polonią i Polakami za granicą. Dlatego środki budżetowe przeznaczone na opiekę nad polskimi i polonijnymi środowiskami na świecie zostały umieszczone w budżecie Kancelarii Senatu, stanowiąc tym samym materialny wyraz tego patronatu. Takie rozwiązanie było oczekiwane przez środowiska polonijne. Udzielanie wsparcia, w tym materialnego, działalności organizacji polonijnych i polskich na Wschodzie przez rząd polski stwarzało dwuznaczną sytuację, która mogła budzić i budziła nieufność ze strony władz państw osiedlenia. Nie bez znaczenia jest również fakt, że działające od 1955 r. Towarzystwo Łączności z Polonią Zagraniczną „Polonia” identyfikowane było przez środowiska emigracji niepodległościowej z systemem komunistycznym, a przez to traktowane z nieufnością.

Utworzenie w 1990 r. Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”, wśród którego członków-założycieli, obok marszałka Senatu prof. Andrzeja Stelmachowskiego, znalazło się wielu senatorów i dostojników kościelnych, zapoczątkowało proces odbudowy zaufania środowisk polonijnych do znajdującego się u progu transformacji ustrojowej państwa polskiego.

Ważnym zadaniem Senatu jako izby parlamentu oraz organizacji pozarządowych realizujących na zlecenie Senatu zadania państwowe w zakresie opieki nad Polonią i Polakami za granicą jest nie tylko współpraca z Polonią i Polakami za granicą, ale także upowszechnianie w Polsce wiedzy o naszych rodakach w świecie, przybliżanie ich historycznego dorobku i aktualnych, znakomitych często osiągnięć.

Politykę polonijną Senatu można zamknąć w trzech głównych sferach: indywidualnej działalności marszałka Senatu, prac Prezydium Senatu oraz działań Komisji Spraw Emigracji i Polaków za Granicą. W wielu przypadkach działania marszałka, prezydium i komisji dopełniają się wzajemnie.

Marszałek, jako główny reprezentant Senatu, stojący na straży praw i godności izby, jest jednocześnie, z racji swej funkcji, głównym patronem i mecenasem wielu inicjatyw oraz ważnych wydarzeń, które tematycznie mieszczą się w rozległym obszarze spraw polonijnych.

Prezydium Senatu w trybie podejmowania uchwał decyduje o podziale środków finansowych będących w budżecie Kancelarii Senatu, a przeznaczonych na opiekę nad Polonią i Polakami za granicą. Dzieje się tak od 1990 r.

W latach 1991–1994 środki te były w całości przeznaczone na zadania państwowe zlecane Stowarzyszeniu „Wspólnota Polska”. Od 1995 r. Prezydium Senatu powierza wykonanie zadań państwowych w tym zakresie także innym organizacjom pozarządowym (stowarzyszeniom i fundacjom), których cele statutowe obejmują różnorodne formy kontaktów i współpracy ze środowiskami polonijnymi i polskimi w świecie. Ilość tych organizacji z roku na rok rośnie.

Tryb i zasady zlecania zadań państwowych w zakresie opieki nad Polonią i Polakami za granicą zostały ustalone w kilku ustawach, zgodnie z którymi zadania państwowe mogą być zlecane tylko krajowym jednostkom niezaliczanym do sektora finansów publicznych, mającym siedzibę w Polsce. Jednostki te muszą spełnić wymogi formalne określone w ustawach: o finansach publicznych, o rachunkowości, o pożytku publicznym i wolontariacie, w prawie zamówień publicznych.

Stroną zlecającą wykonanie zadania państwowego jest Kancelaria Senatu. Działa ona każdorazowo na podstawie uchwały Prezydium Senatu, w której określony jest podmiot i kwota dotacji udzielonej przez Prezydium Senatu.

Analizując decyzje Prezydium Senatu dotyczące dystrybucji środków budżetowych w minionych latach daje się zaobserwować pewną wyraźną tendencję. Początkowo priorytetowe znaczenie nadawano tym zadaniom, które miały na celu udzielanie pomocy Polakom na Wschodzie. Było to w pełni uzasadnione. Należało wesprzeć dynamiczny proces odradzania się polskości, głównie na terenach byłego ZSRR, a także uporać się możliwie szybko z zaspokojeniem najbardziej żywotnych potrzeb środowisk polskich na Wschodzie wynikłych z zaniedbań przeszłości.

Dzisiaj nie bez satysfakcji można stwierdzić, że Senat RP ma znaczący wkład w ten historyczny już dziś proces. Uczestniczył bowiem aktywnie w dynamicznym, choć nie wolnym od problemów, rozwoju oświaty i kultury w polskich środowiskach na Wschodzie, w ożywieniu życia organizacyjnego, w nawiązywaniu bezpośrednich kontaktów Polaków ze Wschodu z macierzą i Polonią, w powstaniu wielu domów i szkół polskich, w pojawieniu się i systematycznym wydawaniu wielu tytułów prasy polonijnej i polskiej na Wschodzie, w powstaniu programów radiowych i telewizyjnych docierających z ofertą programową do coraz liczniejszej rzeszy Polaków mieszkających poza granicami kraju. Można stwierdzić, że potrzeby środowisk polskich na Wschodzie są dobrze rozpoznane i, w miarę możliwości, systematycznie zaspokajane.

Znaczna część środków z budżetu Kancelarii Senatu przeznaczana jest co roku na tworzenie materialnej bazy dla rozwoju życia organizacyjnego Polaków za granicą. Dlatego w katalogu zadań zleczanych z inicjatywy Prezydium Senatu znaczącą rolę mają zadania

państwowe o charakterze inwestycyjnym. Polegają one na budowie i remontach szkół polskich, domów polskich oraz siedzib organizacji polskich głównie w krajach powstałych w wyniku rozpadu ZSRR, w Europie Środkowo-Wschodniej i Ameryce Południowej. Realizacja tych zadań stanowi poważną pozycję w budżecie Kancelarii Senatu. Ich wykonawcą jest Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” z uwagi na posiadane wyspecjalizowane siły fachowe i wieloletnie doświadczenie w tej niełatwej działalności.

Pomoc finansowa przyznawana przez Prezydium Senatu służy przede wszystkim pobudzaniu i wspieraniu inicjatyw środowisk polskich na Wschodzie w dziedzinie oświaty i kultury, ale także w rozwoju małej przedsiębiorczości, doskonalenia zawodowego, rolnictwa, samorządności oraz upowszechniania wiedzy o przyjętych w świecie standardach w dziedzinie ochrony praw mniejszości narodowych i etnicznych.

W ostatnich latach uwaga Prezydium Senatu koncentrowała się także na realizacji postulatów i potrzeb Polonii i emigracji z krajów zachodnich. Współpraca z tymi środowiskami ma odmienny charakter aniżeli w przypadku Polaków na Wschodzie. Wynika to z faktu, iż Polonia zachodnia funkcjonuje od dziesięcioleci w państwach o ugruntowanym systemie demokratycznym, co wpływa na stopień organizacji tych środowisk i co pozwoliło im zdobyć duże doświadczenie w działalności społecznej, kulturalnej, a także politycznej. Polonia zachodnia oczekuje przede wszystkim wsparcia ze strony państwa polskiego swoich działań i inicjatyw podejmowanych wobec władz kraju zamieszkania. Oczekuje poparcia dla tendencji integracyjnych w poszczególnych regionach świata, co jest widoczne w ostatnim czasie głównie w Europie i w Ameryce Południowej, w dokumentowaniu dorobku intelektualnego oraz w ochronie dziedzictwa materialnego pokoleń polskiego wychodźstwa.

Stałym priorytetem w pracach Prezydium Senatu są działania na rzecz upowszechniania znajomości języka polskiego wśród młodego pokolenia Polonii i Polaków za granicą, promocji kultury polskiej oraz działań na rzecz wzrostu prestiżu polskiej grupy etnicznej w krajach osiedlenia.

Senacka Komisja Emigracji i Polaków za Granicą dba o utrzymanie więzi z krajem Polaków i osób polskiego pochodzenia zamieszkałych za granicą oraz interesuje się ich statusem prawnym, monitoruje realizację praw należnych polskiej mniejszości narodowej w krajach osiedlenia. Inicjuje i koordynuje z ramienia Senatu RP współpracę z tymi środowiskami. Komisja wiele uwagi poświęca problemom ochrony polskiego dziedzictwa kulturowego poza granicami. Jest to także forum dyskusji i wymiany poglądów na temat aktualnych problemów nurtujących Polonię i Polaków żyjącymi poza granicami Polski.

Komisja spełnia także ważną funkcję konsultacyjną i doradczą, opiniując plany i wykonanie zadań państwowych, zleczanych z inicjatywy Prezydium Senatu w zakresie opieki nad Polonią i Polakami za granicą jednostkom niezaliczanym do sektora finansów publicznych, oraz wnioski o dotacje.

Praca komisji to także bezpośrednie kontakty z Polonią: spotkania w Senacie z przedstawicielami organizacji polonijnych i polskich na Wschodzie, ich udział – uzasadniony tematem obrad – w posiedzeniach komisji. Te dotychczas praktykowane formy kontaktu pozwalają zapoznać się z aktualną i specyficzną sytuacją poszczególnych skupisk polonijnych, z ich problemami i potrzebami.

W okresie swego istnienia odrodzony Senat niejednokrotnie dawał wyraz powadze, z jaką traktuje postulaty prezentowane przez środowiska polonijne i polskie ze Wschodu na licznych forach krajowych i zagranicznych. Systematyczne działania podejmowane przez Senat były odpowiedzią na wiele z nich i kreowały w istotnym stopniu politykę Polski wobec polskiej diaspory w świecie.

Z tej perspektywy jako ważne wydarzenie należy ocenić plenarne posiedzenie Senatu III kadencji w maju 1997 r. poświęcone w całości problemom Polonii i Polaków poza granicami i zakończone podjęciem uchwały Senatu RP w sprawie więzi Polaków i Polonii

z Macierzą. Bliski koniec kadencji Senatu sprawił, że nie zdążono przygotować inicjatyw ustawodawczych, będących realizacją wspomnianej uchwały.

Senat IV kadencji nawiązał w swoich pracach do zapisów zawartych w tym dokumencie oraz w uchwałach I Zjazdu Polonii i Polaków z Zagranicy, który odbył się w Krakowie w 1992 r., podejmując liczne inicjatywy legislacyjne. Było to działanie od dawna oczekiwane i postulowane przez środowiska polonijne i polskie w świecie. Dlatego pracom parlamentu nad tymi inicjatywami towarzyszyło i nadal towarzyszy niesłabnące, żywe zainteresowanie i ogromna życzliwość tych środowisk.

Również delegaci na II Zjazd Polonii i Polaków z Zagranicy, który odbył się w dniach 28 kwietnia – 2 maja 2001 r., wysunęli szereg postulatów dotyczących sytuacji Polonii. Proponowano m.in., aby „kandydaci na ambasadorów i konsulów generalnych RP, nim uzyskają ostateczną nominację Prezydenta RP, czy Ministra Spraw Zagranicznych, byli opiniowani przez specjalne Komisje Senackie, które zweryfikują kompetencje i przygotowanie kandydatów (tak jak odbywa się to w innych państwach demokratycznych)”. Postulowano także, aby parlament przyjął ustawy gwarantujące równouprawnienie Polonii i Polaków z zagranicy z rodakami w kraju (tym samym delegaci Zjazdu poparli inicjatywy ustawodawcze Senatu IV kadencji) oraz ustanowił dzień 2 maja Dniem Polonii i Polaków za Granicą.

Senat IV kadencji zapoczątkował uwieńczone sukcesem prace parlamentu i rządu nad zmianą ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, która umożliwiła udział w II turze wyborów prezydenckich obywatelom polskim zamieszkałym na stałe poza granicami kraju oraz nad ustawą o repatriacji. Senacki projekt ustawy o repatriacji wynikał z głębokiego przeświadczenia o potrzebie zadośćuczynienia historycznym krzywdom, jakie stały się udziałem pokoleń Polaków na Wschodzie. Na podstawie decyzji parlamentu podstawą prac nad ustawą o repatriacji stały się zarówno projekt senacki, jak i przedłożony Sejmowi projekt rządowy. Ustawa weszła w życie 1 stycznia 2001 r.

Proces legislacyjny kolejnych trzech tzw. polonijnych inicjatyw ustawodawczych Senatu IV kadencji został przerwany. Sejm RP nie zakończył prac nad następującymi projektami ustaw skierowanymi przez Senat: o obywatelstwie polskim, o Karcie Polaka i trybie stwierdzania przynależności do Narodu Polskiego osobom narodowości polskiej lub polskiego pochodzenia oraz o ustanowieniu dnia 2 maja Dniem Polonii i Polaków za granicą.

Senat V kadencji kontynuuje historyczną tradycję sprawowania opieki nad Polonią i Polakami za granicą, ugruntowaną kilkunastoletnim doświadczeniem, podejmując starania, aby nadać nowy wymiar kontaktom Polski z polską diasporą w świecie. Służyło temu m.in. plenarne posiedzenie Senatu w dniu 30 kwietnia 2002 r. poświęcone problemom Polonii i Polaków poza granicami, w którym, oprócz parlamentarzystów, uczestniczyli przedstawiciele środowisk polonijnych i polskich ze świata. Wówczas, w obecności najwyższych władz Polski z Prezydentem RP na czele, poszukiwano obszarów i form współdziałania na linii kraj – Polonia, emigracja i Polacy za granicą adekwatnych do aktualnych potrzeb środowisk polonijnych i polskich w świecie oraz zgodnych z dalekosiężnymi celami polskiej polityki zagranicznej. Pomysł odbycia debaty wynikał z potrzeby wspólnej refleksji nad sformułowaniem priorytetów w pracy organów Senatu na rzecz Polonii i Polaków za granicą. Wolą Senatu obecnej kadencji jest, aby postulaty zgłaszane w czasie I i II Zjazdu Polonii i Polaków z Zagranicy weszły w fazę realizacji. Debatę śledziły uważnie nie tylko media krajowe. Odbiła się ona szerokim echem w mediach polonijnych w świecie, spotykając się z żywym zainteresowaniem odbiorców i z życzliwymi komentarzami.

Jednym z jej efektów była decyzja o powołaniu przy marszałku Senatu Polonijnej Rady Konsultacyjnej, składającej się z przedstawicieli największych organizacji polonijnych wszystkich kontynentów. Postępujące procesy konsolidacji środowisk polonijnych i polskich

ze Wschodu, których wyrazem jest powstanie i działalność organizacji polonijnych o zasięgu kontynentalnym (Kongres Polonii Amerykańskiej, Unia Stowarzyszeń i Organizacji Polskich w Ameryce Łacińskiej, Rada Naczelna Polonii Australijskiej, Europejska Rada Wspólnot Polonijnych) i światowym (Rada Polonii Świata) sprawiają, że – dzięki tej decyzji – głos tych środowisk w kraju będzie lepiej słyszalny.

Polonijna Rada Konsultacyjna odbyła już dwa posiedzenia (16 grudnia 2002 r. oraz 15 listopada 2003 r.), w czasie których poruszane były najistotniejsze problemy nurtujące środowiska polskie na świecie. Owocem obu posiedzeń było m.in. określenie potrzeb społeczności polonijnej za granicą, a w konsekwencji opracowanie uchwał Prezydium Senatu w sprawie określenia kierunków działania oraz priorytetów finansowania zadań państwowych w zakresie opieki nad Polonią i Polakami za granicą na poszczególne lata.

Pierwszą inicjatywą ustawodawczą Senatu obecnej kadencji było ustanowienie 2 maja Dniem Polonii i Polaków za Granicą. W ten sposób zaznaczono jedność wszystkich Polaków, mieszkających w kraju i żyjących poza nim. U podstaw inicjatywy senackiej legło przekonanie o potrzebie zachowania łączności z rodakami, którzy żyją poza granicami Polski stanowiąc blisko 1/3 narodu polskiego. Została ona podjęta także jako wyraz uznania państwa polskiego dla dorobku i wybitnych osiągnięć Wychodźstwa w krajach osiedlenia, jako wyraz hołdu należnego za wkład w odzyskanie przez Polskę niepodległości oraz wdzięczności za pomoc, z jaką nasi rodacy ze świata spieszyli i nadal spieszą w najtrudniejszych dla Polski okresach. Ustawa nawiązuje do przedwojennej tradycji obchodzenia Dnia Opieki nad Rodakami na Obczyźnie i jest spełnieniem jednej z uchwał podjętych przez II Zjazd Polonii i Polaków z Zagranicy. W ten sposób Senat V kadencji dokończył pracę rozpoczętą przez poprzedników.

Podkreślić należy, że Komisja Emigracji i Polaków za Granicą Senatu Rzeczypospolitej Polskiej V kadencji zadeklarowała chęć ponownego podjęcia inicjatyw ustawodawczych nad ustawami o Karcie Polaka oraz o obywatelstwie polskim, w kształcie uwzględniającym realne możliwości Polski.

Kalendarium

październik 1989 r. – rozmowy, z inicjatywy marszałka Senatu, ze środowiskami polonijnymi w celu zwołania wspólnej konferencji oraz w sprawie konsolidacji Polonii.

7 lutego 1990 r. – zebranie Komitetu Założycielskiego Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”, pod patronatem Senatu, którego celem była współpraca z całą Polonią i jej integracja. Prezesem został marszałek Senatu Andrzej Stelmachowski, a w skład Komitetu Założycielskiego weszli senatorowie: Anna Bogucka-Skowrońska, Władysław Findeisen, Tadeusz Kłopotowski, Maciej Krzanowski, Ryszard Reiff, Józef Ślisz.

2 kwietnia 1990 r. – I Walne Zgromadzenie Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”. W skład Rady Krajowej Stowarzyszenia weszli senatorowie: Anna Bogucka-Skowrońska, Władysław Findeisen, Tadeusz Kłopotowski, Ryszard Reiff, Andrzej Szczepkowski. Sekretarzem Generalnym Stowarzyszenia została senator Anna Bogucka-Skowrońska.

26 lipca 1990 r. – pierwsza uchwała Prezydium Senatu w sprawie zlecenia zadań dla Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” oraz ustalenia dotacji z budżetu Kancelarii Senatu na finansowanie zleconych zadań państwowych w zakresie opieki nad Polonią i Polakami za granicą.

wrzesień 1990 r. – konferencja przedstawicieli europejskich środowisk polonijnych w Ramsau w Austrii.

26–30 października 1990 r. – obrady konferencji „Kraj – Emigracja” w Rzymie, zwołanej z inicjatywy Senatu i „Wspólnoty Polskiej”, mającej na celu konsolidację środowisk polonijnych. Podjęto przygotowania do Zjazdu Polaków i Emigracji. Przewodniczącą komisji Zjazdu w Polsce została senator Anna Bogucka-Skowrońska. W skład powołanej na konferencji Komisji do Spraw Współpracy Polaków na Wschodzie i Zachodzie wszedł marszałek Senatu, prof. Andrzej Stelmachowski.

22 grudnia 1990 r. – uroczyste przekazanie na Zamku Królewskim w Warszawie insygniów prezydenckich przez ostatniego Prezydenta RP na Uchodźstwie Ryszarda Kaczorowskiego Lechowi Wałęsie, pierwszemu Prezydentowi RP wybranemu w demokratycznych wyborach.

lipiec 1991 r. – druga konferencja przedstawicieli europejskich środowisk polonijnych w Ramsau w Austrii.

19–23 sierpnia 1992 r. – I Zjazd Polonii i Polaków z Zagranicy w Krakowie. W obradach uczestniczyli: marszałek Senatu August Chełkowski i wicemarszałek Senatu Alicja Grześkowiak. Powstanie Rady Polonii Świata.

sierpień 1993 r. – trzecia konferencja przedstawicieli europejskich środowisk polonijnych w Ramsau w Austrii.

10–17 listopada 1993 r. – I Kongres Polonii Ameryki Łacińskiej w Argentynie i Urugwaju; powstanie Unii Stowarzyszeń i Organizacji Polskich w Ameryce Łacińskiej (USOPAŁ).

8–9 stycznia 1996 r. – konferencja „Polska grupa etniczna w Niemczech” zorganizowana z inicjatywy senackiej Komisji Spraw Emigracji i Polaków za Granicą. Konferencja była poświęcona ocenie realizacji Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec w kontekście przestrzegania praw mniejszości polskiej, jak również kondycji Polonii niemieckiej, jej problemów, zamierzeń i osiągnięć.

4–5 marca 1997 r. – debata Senatu poświęcona problematyce Polonii i Polaków na świecie. Po raz pierwszy na forum parlamentarnym poruszano tematykę związaną z kondycją polskiej emigracji i adekwatnością działań prowadzonych w kraju w stosunku do potrzeb środowisk polskich za granicą. Głos zabierali nie tylko parlamentarzyści i przedstawiciele resortów zajmujących się Polonią i Polakami za granicą, ale także zaproszeni goście: ostatni Prezydent RP na Uchodźstwie, przedstawiciel Episkopatu Polski, parlamentarzyści pochodzenia polskiego z różnych krajów Europy oraz przedstawiciele najważniejszych instytucji niepaństwowych opiekujących się Polonią i Polakami za granicą.

5 marca 1997 r. – podjęcie uchwały przez Senat w sprawie więzi Polaków i Polonii z Macierzą.

28 kwietnia 1999 r. – podjęcie uchwał przez Senat IV kadencji w sprawie wniesienia do Sejmu projektów ustaw: o obywatelstwie, o repatriacji i o Karcie Polaka i trybie stwierdzania przynależności do Narodu Polskiego narodowości polskiej lub osób polskiego pochodzenia.

29 kwietnia 1999 r. – podjęcie uchwały przez Senat IV kadencji uchwały w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy o zmianie ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej.

25 maja 1999 r. – międzynarodowa konferencja „Polska Kultura Emigracyjna i Dziedzictwo Narodowe za Granicą” pod patronatem senackiej Komisji Spraw Emigracji i Polaków za Granicą oraz Komisji Kultury i Środków Przekazu z udziałem przedstawicieli najwyższych władz kościelnych i najważniejszych polonijnych instytucji kulturalnych i naukowych.

wrzesień – październik 2000 r. – przekształcenie Europejskiej Rady Wspólnot Polonijnych w Europejską Unię Wspólnot Polonijnych oraz utworzenie przy tej organizacji polonijnej Rady Europejskiej Młodzieży Polonijnej.

28 kwietnia – 2 maja 2001 r. – II Zjazd Polonii i Polaków z Zagranicy (Warszawa, Pułtusk, Kraków, Częstochowa) z udziałem marszałek Senatu Alicja Grześkowiak oraz licznych senatorów.

25 maja 2001 r. – specjalne posiedzenie Komisji Spraw Emigracji i Polaków za Granicą (Dom Polonii w Pułtusku), którego celem było podsumowanie wyników II Zjazdu Polonii i Polaków z Zagranicy oraz analiza możliwości wykonania uchwał zjazdowych. Uchwalano podjęcie inicjatywy ustawodawczej w sprawie ustanowienia 2 maja Dniem Polonii i Polaków za Granicą.

20 czerwca 2001 r. – wniesienie przez Komisję Spraw Emigracji i Polaków za Granicą projektu ustawy o ustanowieniu 2 maja Dniem Polonii i Polaków za Granicą.

5 lipca 2001 r. – podjęcie uchwały przez Senat IV kadencji w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy o ustanowieniu 2 maja Dniem Polonii i Polaków za Granicą.

13 grudnia 2001 r. – podjęcie przez Komisję Emigracji i Polaków za Granicą Senatu V kadencji debaty nad możliwością wznowienia prac nad projektami ustaw o Karcie Polaka, o obywatelstwie polskim.

30 stycznia 2002 r. – podjęcie uchwały przez Senat V kadencji w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy o ustanowieniu 2 maja Dniem Polonii i Polaków za Granicą.

20 marca 2002 r. – uchwalenie ustawy o ustanowieniu 2 maja Dniem Polonii i Polaków za Granicą.

30 kwietnia 2002 r. – debata Senatu na temat polityki państwa polskiego wobec Polonii i Polaków za granicą.

2 maja 2002 r. – obchody Dnia Polonii i Polaków za Granicą

21 czerwca 2002 r. – podjęcie uchwały przez Senat w sprawie powołania Polonijnej Rady Konsultacyjnej przy urzędzie marszałka Senatu. Utworzenie Rady stanowiło wypełnienie zobowiązań Senatu wobec przedstawicieli Polonii i Polaków za granicą oraz organizacji działających na ich rzecz, jak również stworzenie organizacyjnych podstaw do wyrażania przez te środowiska opinii w istotnych dla nich sprawach.

16 grudnia 2002 r. – I posiedzenie Polonijnej Rady Konsultacyjnej.

10 maja 2003 r. – Konferencja Polonii z krajów Unii Europejskiej, w której udział wzięli przedstawiciele organizacji polonijnych z krajów – członków Unii Europejskiej oraz przedstawiciele najwyższych władz Rzeczypospolitej Polskiej.

15 lipca 2003 r. – II posiedzenie Polonijnej Rady Konsultacyjnej.

CZEŚĆ IV

Senat a polityka zagraniczna Rzeczypospolitej Polskiej

O niektórych dokonaniach Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w dziedzinie polityki zagranicznej

Radykalne zmiany, które zaszły w Europie po roku 1989 – przy czynnym udziale Polski lub wręcz z polskiej inspiracji – oznaczały nowe problemy i nowe wyzwania dla naszej polityki zagranicznej. Zmienił się nie tylko światowy układ sił. Polska znalazła się w nowej sytuacji geopolitycznej. Po II wojnie światowej, do roku 1990 mieliśmy na naszych lądowych granicach jedynie trzech sąsiadów. W wyniku zjednoczenia Niemiec, rozpadu Związku Radzieckiego oraz podziału Czechosłowacji ich liczba zwiększyła się do siedmiu. Obecnie szcycimy się tym, że z ogromną większością z nich łączą nas nie tylko dobrosąsiedzkie, ale partnerskie i sojusznicze stosunki. Jest to jeden z podstawowych warunków naszego bezpieczeństwa zewnętrznego. Myśląc o bezpieczeństwie mamy na uwadze nie tylko rację stanu naszego kraju, wnosimy również wiele w utrwalanie bezpieczeństwa naszego regionu, naszego europejskiego kontynentu oraz w skali światowej.

Ponieważ określenie polskiej polityki zagranicznej i przekształcanie jej zgodnie z polską racją stanu było zadaniem ogromnym nie można było – od początku transformacji – pozostawić tego zadania jedynie zawodowym dyplomatom. Konieczne było stworzenie politycznego i intelektualnego zaplecza dla podjęcia wyzwań nowych czasów.

Jedną z instytucji, która czynnie zaangażowała się w tę pracę był Senat RP będący w 1989 r. jedyną izbą parlamentarną powołaną w wolnych wyborach. Senat powołał wówczas Ośrodek Studiów Międzynarodowych będący eksperckim i intelektualnym zapleczem dla działań Senatu na arenie międzynarodowej oraz twórczym *think tank* w określaniu polityki zagranicznej, zgodnej z interesami odzyskującego suwerenność państwa.

Działalność Senatu w dziedzinie polityki zagranicznej już wówczas postrzegana była jako praca na dwu polach – chodziło zarówno o czynne uczestniczenie w rozwiązywaniu skomplikowanych i często nabrzmiałych niebezpieczeństwami problemów, jak i o przybliżanie ich społeczeństwu. W tym celu podjęto m.in. inicjatywę wydawania przez OSM kwartalnika „Polska w Europie”.

Już w czerwcu 1990 r. Prezydium Senatu wspólnie z amerykańską organizacją Center for Democracy oraz Fundacją Furth'a zorganizowało międzynarodową konferencję nt. problemów przechodzenia do demokracji. Jej celem było omówienie procesów zmian ustrojowych w krajach Europy Środkowo-Wschodniej, jak również wymiana doświadczeń z krajami o utrwalonych strukturach i instytucjach demokratycznych. Na tę konferencję przybyły reprezentacje ruchów demokratycznych z Litwy, Białorusi, Ukrainy, Węgier, Rumunii, liczni goście z USA i Kanady oraz zachodniej Europy. Referaty na tej konferencji oprócz marszałka Senatu Andrzeja Stelmachowskiego wygłosili m.in. Eduard Puncet – przewodniczący Komitetu Stosunków z Polską w Parlamencie Europejskim i Jacques Beaumel z Rady Europy.

Również w czerwcu 1990 r. odbyła się w Warszawie, zorganizowana przez Komisję Spraw Zagranicznych i amerykańską RAND Co., międzynarodowa konferencja „The military and national security policy”. Wzięli w niej udział zarówno polscy politycy, dyplomaci i naukowcy, jak i politolodzy z USA (m.in. Ronald Asmus, były wiceminister w departamencie stanu USA). W dyskusjach uczestniczyło również siedmiu amerykańskich czterogwiazdkowych generałów – m.in. z-ca dowódcy wojsk USA w Europie gen. James McCarthy i gen. John Shalisashvili. Była to pierwsza po odzyskaniu przez Polskę niepodległości wizyta dowódców z NATO tak wysokiej rangi.

We wrześniu 1989 r. Senat RP, po wyczerpującej dyskusji, przyjął uchwałę w sprawie polityki wschodniej RP, w której wytyczono, do dziś aktualne, kierunki działania. W rezolucji tej podkreślono, że nasze dobrosąsiedzkie stosunki powinny być oparte na wzajemnych realnych interesach w zakresie polityki, bezpieczeństwa i gospodarki. Wtedy też, w warunkach istnienia jeszcze Związku Radzieckiego, podkreślaliśmy, że uznajemy prawo

narodów do samookreślenia i stwierdziliśmy, że szczególną wagę przywiązujemy do rozwijania wzajemnie korzystnej, żywej współpracy z sąsiadującymi z nami narodami Białorusi, Litwy, Ukrainy i Rosji.

Po to, by nasze intencje nie pozostawały jedynie deklaracjami, w ciągu kolejnych lat Senat był inicjatorem wielu rzeczowych spotkań podejmujących bardzo konkretne problemy międzynarodowe. Warto wymienić tu polsko-szwedzkie seminarium „Droga do Unii Europejskiej” (czerwiec 1994 r.), czy też parlamentarną konferencję „Kompetencje i odpowiedzialność organizacji międzynarodowych za bezpieczeństwo europejskie. Rola i miejsce Europy Środkowej i Wschodniej – Parlamentarny punkt widzenia” (maj 1995 r.) zorganizowaną we współpracy ze Zgromadzeniem Parlamentarnym OBWE, Zgromadzeniem Północnoatlantyckim i Zgromadzeniem Parlamentarnym Unii Zachodnioeuropejskiej.

Przypomnijmy tu tylko hasłowo ważniejsze inicjatywy i działania Senatu w dziedzinie polityki zagranicznej wychodzące poza tryb normalnych, wzajemnych wizyt parlamentarzystów i udziału polskich senatorów w parlamentarnych organizacjach międzynarodowych:

16 marca 1990 r. Senat RP przyjął uchwałę witającą niepodległość Litwy.

27 lipca 1990 r. Senat RP przyjął, jako pierwsza z instytucji parlamentarnych, uchwałę-apel do narodu ukraińskiego, witającą przyjęcie w Kijowie deklaracji o suwerenności państwowej Ukrainy.

3 sierpnia 1990 r. Senat RP przyjął uchwałę witającą deklarację suwerenności państwowej Białorusi.

3 sierpnia 1990 r. Senat, po merytorycznej dyskusji, podjął uchwałę w sprawie akcji „Wisła”, w której potępił tę akcję i zapowiedział dążenie do tego, by wyrządzone krzywdy zostały, o ile to możliwe, naprawione.

23 sierpnia 1990 r. w OSM odbyło się seminarium, na którym stwierdzono, że pozostawanie Polski w Układzie Warszawskim jest jednym z przejawów niezdecydowania rządu, a nawet wręcz kontynuowania polityki generała Jaruzelskiego.

7 września 1990 r. Senat RP podjął uchwałę w sprawie polityki wschodniej Rzeczypospolitej Polskiej.

13 września 1990 r. na spotkaniu senackiej i sejmowej komisji spraw zagranicznych i komisji obrony referat wygłosił sekretarz generalny NATO Manfred Woerner.

11 stycznia 1991 r. Senat RP przyjął oświadczenie wyrażające najwyższy niepokój w związku z podjętymi przez formacje radzieckie działaniami zbrojnymi w Wilnie i zagrożeniem litewskiego parlamentu; zadeklarowano też gotowość udzielenia Litwie pomocy humanitarnej.

13 kwietnia 1991 r. odbyła się dyskusja „Rosja a Europa Środkowa” z udziałem członków delegacji Rady Najwyższej Federacji Rosyjskiej Władymira Łukina, Jewgienija Kozokina i Jewgienija Siergiejewa.

4 maja 1991 r. senatorowie i zaproszeni goście dyskutowali o „Bezpieczeństwie Polski i Europy Środkowej po likwidacji Układu Warszawskiego”; Referat wygłosił Jan Nowak-Jeziorański.

11 stycznia 1992 r. w sali konferencyjnej Senatu odbyła się dyskusja „Królewiec 1992 – Próba diagnozy” z referatem radcy ambasady RP w Moskwie Jerzego Bahra; dyskusja ta znalazła żywy oddźwięk w Rosji i całej Europie.

27 marca 1992 r. z senackiej inicjatywy wykład w parlamencie „NATO, NACC a polityczne aspekty bezpieczeństwa w Europie” wygłosił William H. Taft, ambasador USA przy NATO.

6 czerwca 1992 r. w sali konferencyjnej Senatu odbyła się dyskusja „Polska Rosja – czy nowe otwarcie?”, zaś 25 czerwca dyskusja „Stosunki polsko-niemieckie 1992”.

25 czerwca 1992 r. minister spraw zagranicznych Krzysztof Skubiszewski wystąpił na posiedzeniu Senatu z referatem o polskiej drodze do Europy.

26 czerwca 1992 r. Senat RP podjął uchwałę w sprawie polskiej polityki europejskiej.

27 czerwca 1992 r. odbyło się spotkanie „Polska – Niemcy – sąsiedztwo”, w którym wzięli udział senacka Komisja Spraw Zagranicznych, Komisja Spraw Zagranicznych Bundesratu i jej przewodniczący Berndt Seite.

17 listopada 1992 r. w gmachu Senatu odbyła się dyskusja „USA po wyborach” ze Zbigniewem Brzezińskim, z udziałem marszałków Senatu i Sejmu, przewodniczących komisji spraw zagranicznych obydwu izb i zaproszonych gości.

20 stycznia 1993 r. w Senacie odbyła się dyskusja „Stosunki polsko-rosyjskie – wyjście z cienia Katynia” pod przewodnictwem senatora Edwarda Wende z doradcą prezydenta Jelcyna, ministrem Siergiejem Stankiewiczem.

28–30 marca 1993 r. odbyła się konferencja „Zorganizowana przestępczość i terroryzm w społeczeństwach postkomunistycznych” zorganizowana przez senackie komisje we współpracy z Międzynarodowym Stowarzyszeniem *Europa 2000*.

17 lutego 1994 r. „Główne elementy polskiej polityki wschodniej” zreferował na rozszerzonym posiedzeniu senackiej Komisji Spraw Zagranicznych minister Andrzej Olechowski.

8 czerwca 1994 r. odbyło się, wspomniane wcześniej, seminarium polsko-szwedzkie z udziałem posłów i senatorów, przedstawiceli MSZ i zaproszonych gości; Szwecję reprezentowali prominentni przedstawiciele rządu oraz parlamentu.

5 października 1994 r. o „Partnerstwie w działaniu” dyskutowały w Warszawie senacka Komisja Spraw Zagranicznych oraz delegacja Bundesratu z jego przewodniczącym Klausem Wedemeierem na czele.

5–6 czerwca 1995 r. obradowała, pod patronatem marszałka Senatu, międzynarodowa konferencja „Polska w Europie XXI wieku – wymiar regionalny i transgraniczny”.

22–24 maja 1996 r. odbyła się konferencja „Postępy reform gospodarczych w Europie Środkowej i Wschodniej” zorganizowana we współpracy z Kancelarią Sejmu z udziałem Komisji ds. Gospodarki i Rozwoju ZPRE oraz Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ.

8–9 czerwca 1996 r. obradowała konferencja „Polska grupa etniczna w Niemczech” zorganizowana przez Kancelarię Senatu z inicjatywy Komisji Spraw Emigracji i Polaków za Granicą.

16 kwietnia 1998 r. Senat RP przyjął uchwałę w sprawie zadań stojących przed Polską w związku z rozpoczynającymi się negocjacjami o członkostwo w Unii Europejskiej.

W ostatnich kilku latach, po rozwiązaniu przez Kancelarię Senatu Ośrodka Studiów Międzynarodowych, podejmowanie na senackim forum problemów polityki międzynarodowej weszło w bardziej tradycyjne tory. Skupiano się na działalności w międzynarodowych strukturach parlamentarnych i na rozwijaniu współpracy dwustronnej z parlamentami na wszystkich kontynentach. Była to niewątpliwie działalność bardzo owocna i podnosząca rangę Polski w świecie. Nie było to już jednak tak, jak to się działo wcześniej, czynne współkształtowanie polityki zagranicznej. Może również dlatego, że profesjonalna dyplomacja działa coraz bardziej sprawnie i kompetentnie.

Warto jednak zauważyć, że podejmowanie węzłowych problemów współczesności przez Senat i związane z nim instytucje *think tank* stwarzało możliwość dyskusowania ich i poszukiwania rozwiązań w sposób bardziej otwarty niż czynić to mogą ludzie zajmujący się tą dziedziną zawodowo. Na senackich spotkaniach, jak to pokazuje doświadczenie, rodziły się nowe idee, które stanowiły inspirację dla rządów i dyplomacji zawodowej. Istotną wartością,

jak się wydaje, było również to, że w organizowanych przez Senat dyskusjach brali udział liczni zapraszani goście – naukowcy, dziennikarze i przedstawiciele różnych partii. Było to m.in. instrumentem szerszego informowania społeczeństwa o działaniu Senatu.

Obecnie działanie Senatu na arenie międzynarodowej w zasadzie nie wychodzi poza ramy dyplomacji parlamentarnej. To rozległe pole działania jest bardzo ważne, gdyż na różnych płaszczyznach – na konferencjach, w organizacjach międzynarodowych i w spotkaniach bilateralnych – senatorowie mają możliwość szerokiego prezentowania stanowiska Polski oraz występowania z konkretnymi inicjatywami. Istotne jest też to, że senatorowie w formułowaniu swych opinii mogą czuć się o wiele bardziej swobodnie niż przedstawiciele rządu czy innych instytucji związanych z władzą wykonawczą. Reprezentują bowiem izbę refleksji oraz opinie swoich wyborców.

Działalność Senatu RP V kadencji na forum międzynarodowym stanowiła istotną część polskiej polityki zagranicznej. Pośród najważniejszych celów działalności Senatu należy wymienić:

- 1) uczestnictwo w przygotowaniach Polski do wejścia do Unii Europejskiej m.in. poprzez działalność w Konwencie nt. przyszłości Europy oraz udział polskich obserwatorów w pracach Parlamentu Europejskiego;
- 2) aktywność grup bilateralnych i stałych delegacji Sejmu i Senatu do organizacji międzynarodowych;
- 3) patronat nad Polonią i niesienie pomocy Polakom mieszkającym za granicą.

Senat, kierując się głównym priorytetem polskiej polityki zagranicznej, jakim było przysze członkostwo w Unii Europejskiej, aktywnie wspierał rząd w jego dążeniu do tego celu. Pomagał w przekonywaniu parlamentów i środowisk opiniotwórczych do idei poszerzenia Unii Europejskiej. Członkiem polskiej delegacji z ramienia Senatu w Konwencie nt. przyszłości Unii Europejskiej był przedstawiciel opozycji senator Edmund Wittbrodt, natomiast jego zastępcą była senator Genowefa Grabowska reprezentująca koalicję rządzącą.

Od maja 2003 r. przedstawiciele Sejmu i Senatu RP, wśród których jest 11 senatorów, brali udział w pracach Parlamentu Europejskiego w charakterze obserwatorów. Uczestniczyli w posiedzeniach grup politycznych, komisji oraz sesjach plenarnych. Od 1 maja 2004 r., dniu akcesji Polski do Unii Europejskiej, do końca bieżącej kadencji Parlamentu Europejskiego są oni jego pełnoprawnymi deputowanymi.

W obecnej kadencji nastąpiło znaczne wzmocnienie aktywności Senatu RP w ramach delegacji stałych. Na 8 wspólnych reprezentacji Sejmu i Senatu RP w międzynarodowych organizacjach parlamentarnych, 4 przewodniczą senatorowie: do Zgromadzenia Parlamentarnego NATO – Longin Pastusiak, do Zgromadzenia Unii Zachodnioeuropejskiej – Genowefa Grabowska, do Zgromadzenia Parlamentarnego Inicjatywy Środkowoeuropejskiej – Zygmunt Cybulski, do Konferencji Parlamentarnej Morza Bałtyckiego – Gerard Czaja. W pracach międzynarodowych organizacji parlamentarnych bierze udział 32 senatorów (w tym 10 z opozycji). Na polu międzynarodowej wielostronnej działalności Senatu w ramach Inicjatywy Środkowoeuropejskiej rok 2003 był szczególnie, ponieważ był to czas przewodnictwa Polski w tej organizacji. W gmachach Sejmu i Senatu zorganizowano posiedzenia Stałego Komitetu (3–4 luty), Komitetu Parlamentarnego (2–22 marzec) oraz Zgromadzenia Parlamentarnego (2–4 październik). W każdym z nich uczestniczyło od 30 do 80 parlamentarzystów ze wszystkich 17 państw członkowskich Inicjatywy Środkowoeuropejskiej. Podczas spotkań dyskutowano na temat wzmocnienia więzów pomiędzy krajami członkowskimi poprzez ściślejszą, wielopłaszczyznową współpracę regionalną. Dokonano również wymiany poglądów na temat możliwości pozyskiwania środków (zwłaszcza z funduszy UE) na potrzeby realizacji wspólnych projektów. Wymiernym efektem polskiego przewodnictwa w Wymiarze Parlamentarnym IŚE było nawiązanie współpracy z innym regionalnym ugrupowaniem parlamentarnym, jakim jest

Zgromadzenie Parlamentarne Organizacji Współpracy Gospodarczej Morza Czarnego i doprowadzenie do kompromisu pomiędzy delegacjami odnośnie reformy Wymiaru Parlamentarnego metodą „krok po kroku”.

Godnym odnotowania jest fakt, że z racji swojego zaangażowania na forum międzynarodowym marszałek Senatu Longin Pastusiak został wybrany na stanowisko wiceprzewodniczącego Zgromadzenia Parlamentarnego NATO.

Działalność związana z opieką nad Polonią i Polakami za granicą stanowi statutowe zadanie Senatu. W trakcie swoich wizyt zagranicznych senatorowie prawie zawsze spotykają się z przedstawicielami miejscowej Polonii, uczestniczą także w organizowanych przez Polonię wydarzeniach kulturalnych. Kontakty te pozwalają poznać problemy środowisk polonijnych i prowadzić odpowiednią politykę finansową wobec nich. Poprzez konsekwentną działalność Senat RP umocnił swoją pozycję wśród Polonii.

Inną formą działalności na forum międzynarodowym są oficjalne wizyty w parlamentach innych krajów. Jest to element polityki zagranicznej państwa i okazja do popierania interesów Polski czy lobbyingu. W oficjalnych wyjazdach Senatu RP zawsze biorą udział przedstawiciele koalicji rządzącej i opozycji.

W pierwszych trzech latach działalności Senatu V kadencji, delegacje Senatu RP złożyły 16 oficjalnych wizyt: na Litwie, w Armenii, w Rumunii, w Czechach, w Rosji, w Niemczech, w Chile, w Wietnamie, w Chinach, w Austrii, w Syrii, w Libanie, w Egipcie, w Belgii, w Meksyku i w Czechach. W trakcie wizyt w Rumunii, Chinach i Wietnamie marszałkowi i delegacji Senatu RP towarzyszyły kilkudziesięcioosobowe grupy polskich przedsiębiorców. Skład takiej misji gospodarczej jest każdorazowo dobierany w porozumieniu z Ministerstwem Gospodarki, Pracy i Polityki Socjalnej i Krajową Izbą Gospodarczą. Podczas wspomnianych wizyt doszło nie tylko do nawiązania współpracy, ale też do zawarcia konkretnych umów pomiędzy przedsiębiorstwami (w czasie wizyty w Rumunii został podpisany kontrakt w wysokości 18 mln dolarów). W czasie wizyt w Chinach i Wietnamie delegacja Senatu wzięła udział w 4 seminariach gospodarczych. Były to spotkania dogodne dla przedstawienia zainteresowania władz polskich wzmocnieniem dwustronnej współpracy gospodarczej. Umożliwiły one również bezpośrednie złożenie konkretnych propozycji reprezentantom kół przemysłowych danego kraju przez przedstawicieli polskiego biznesu.

Na zaproszenie marszałka Senatu RP przebywało w Polsce 14 delegacji: Bundesratu RFN, Rady Federacji Zgromadzenia Federalnego Federacji Rosyjskiej, Bundesratu Austrii, Belgii, Holandii, Czech, Kanady, Malezji, Słowacji, Hiszpanii, Włoch, Rumunii, Algierii i Kazachstanu.

Ponadto w dniach 24–26 maja 2004 r. odbyło się w Warszawie VI Spotkanie Stowarzyszenia Senatów Europy, na którym dyskutowano w gronie przewodniczących izb wyższych parlamentów narodowych krajów europejskich m.in. na temat ich roli w Unii Europejskiej i w procesie integracji europejskiej.

Na przestrzeni trzech pierwszych lat międzynarodowej działalności Senatu V kadencji istotne znaczenie miały wysiłki marszałka Senatu prof. Longina Pastusiaka na rzecz doprowadzenia do zmiany aktualnej polityki wizowej Stanów Zjednoczonych w stosunku do polskich obywateli. Chcąc zwrócić uwagę władz amerykańskich na ten problem marszałek Senatu wystosował listy do przewodniczących obu izb kongresu amerykańskiego. Sprawę tę podnosił także często w swoich rozmowach z parlamentarzystami amerykańskimi.

Prof. Longin Pastusiak zaangażował się również we wspólne działanie parlamentarzystów z całego świata, aby zapewnić skuteczne i szybkie wdrożenie postanowień traktatowych o Międzynarodowym Trybunale Karnym.